TURAN YAZGAN'IN TÜRK KÜLTÜR TARİHİNDEKİ YERİ

Prof. Dr. Nevin Güngör ERGAN*

Öz

Prof. Dr. Turan Yazgan İstanbul Üniversitesi'nde uzun yıllar çalışmış bir ilim insanıdır. Ancak o Türkiye'de ve Türk Dünyası'nda birliği ve bütünlüğü sağlama konusundaki fikir ve çalışmalarıyla tanınmaktadır. Kurduğu Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, yayınladığı Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi, Türk Dünyası'nın farklı ülkelerinde kurduğu liseler, üniversiteler, kültür merkezleri ... ile bu ideali gerçekleştirmeye çalışmıştır. Bu çalışmalarında Ziya Gökalp'ın görüşlerine ve Atatürk'ün aksiyonlarına atıfta bulunmuştur. Ayrıca İsmail Gaspıralı'nın "Dilde, Fikirde İşde Birlik" ilkesi onun da temel ilkesi olmuştur. Bu yazıda Yazgan'ın Türk sosyo-kültür yapısı üzerine görüşleri ve önerileri üzerinde durularak kendisinin Türk kültür tarihindeki yeri belirtilmeye çalışılacaktır.

Anahtar kelimeler: *Türkçülük, Milliyetçilik, Türk Kimliği, Küreselleşme.*

Abstract

Turan Yazgan's Place In The History Of Turkish Culture

Prof. Turan Yazgan is a social scientist who studied at Istanbul University for long years. He has been well-known for his studies concerning how to ensure unity and entirety within Turkey and among the Modern Turkic States (Kırgızistan, Azerbaycan vs. için bu ifade kullanılıyor şayet başka bir şey kastediyorsanız bunu değiştirmemiz gerekebilir). Prof. Turan Yazgan has made an effort to realize his dream by establishing "The Foundation of Türk Dünyası Araştırmaları by publishing "The Journal of Studies on the Turkic World", "Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi - the Jo-

* Hacettepe Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü.

urnal of Turkish World History and Culture", and opening high schools, cultural centers and universities in various Turkic States. His goals and ideals were heavily influenced by Atatürk's deeds and Ziya Gökalp's opinions. Moreover, he has adopted Ismail Gaspıralı's principle "unity regarding language, thoughts and actions". This article will focus on Prof. Yazgan's thoughts and suggestions regarding the Turkish socio-cultural structure and his influence on the Turkish cultural history.

Key words: *Turkism, Nationalism, Turkish Identity, Globalisation.*

Giriş

XVIII. yüzyılda Batı'da başlayan ulus-devlet ve milletleşme olgusu XIX. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti'ni de etkisi altına almıştır. XIX. yüzyıl imparatorluk tipi toplumların dağıldığı ve milletleşme sürecinin devam ettiği bir dönemdir. Ziya Gökalp Batı'daki bu eğilimi fark eder; Durkheim'ın evrimci görüşünden etkilenerek toplumların evrimini cemia, camia, cemiyet aşamalarıyla açıklar. Gökalp'a göre, cemialar sadece dil ve teamüllerde ortak olan insanlardan oluşan kavimlerdir. Zamanla cemialardan biri diğerlerini egemenliği altına alarak kozmopolit bir yapıya sahip olan camiaları oluştururlar. Camialar farklı dil, din, milliyetlere mensup cemialardan oluşan heterojen yapıya sahip toplumlar olduklarından içlerindeki cemialardan her birinin bir gün mutlaka milliyet duygusu oluşur ve imparatorluktan ayrılırlar ve imparatorluklar dağılırlar; böylece hakiki cemiyetlerden oluşan milletler ortaya çıkar. Osmanlı da farklı cemialardan oluşan bir imparatorluktur; zamanla içindeki farklı kavimlerin milliyet duyguları oluşmuş ve bağımsızlıklarını ilân etmişlerdir. Türklerin de bu sürece dâhil olmaları milliyet mefkûresi etrafında birleşerek ulus-devletlerini oluşturmaları gündeme gelir.

II. Meşrutiyet Dönemi'nde Osmanlı toplumunda İmparatorluğu içinde bulunduğu bu durumdan kurtarmak amacıyla Osmanlıcılık, Türkçülük, İslâmcılık, Batıcılık, Sosyalizm gibi çeşitli fikir akımları ortaya atılmıştır. Gökalp Türkiye'de Türklerin bütünleşmeleri, ulus-devletlerini ve milletlerini oluşturabilmeleri için dönemin üç güçlü akımını birleştirir; Türk toplumunun sosyo-kültürel bütünleşme formülünü Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak (Çağdaşlaşmak) ilkeleri ile ifade eder. Türkçülük akımının öncüsü olan Gökalp Türkçülüğü *"Türk Milletini yükseltmek"* olarak tanımlar. Türkçülüğün Esasları adlı önemli eserinde lisanî, iktisadî, siyasî ... boyutlarıyla Türkçülüğün felsefesini yapar, programını çizer. Böylece Türk sosyolojisinde Millî-İnşacı (millet inşa edici) Okul'un kurucusu olur.

Mehmet İzzet Milliyet Nazariyeleri ve Millî Hayat adlı eserinde *olan- olması gereken ayrımı* yaparak milleti bir olgu, milliyeti ise mefkûre olarak tanımlar; somut, yaşayan bir olgu olan milleti güçlendiren milliyet duy-

gusunu, insanı motive eden en güçlü mefkûre olarak nitelendirir; milliyet duygusunun ve millî hayatın esaslarını irdeler; milletleşme sürecindeki Türkiye'de Türk geçlerine milliyet mefkûresini aşılamaya çalışır; oradan da beynelmileliyete geçer.

Gökalp ve Mehmet İzzet'ten sonra Millî İnşacı Okul'un görüşlerini geliştiren Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu hem dilde ve iktisatta Türkçülüğün esaslarını açıklar, hem de millî kültür yaratacak aydın tipinin özelliklerini ortaya koyar. İkinci nesil Türk sosyologu olarak Fındıkoğlu; Ulus-Devletin ve Cumhuriyetin kurulduğu, sosyo-kültürel alanda inkılâpların gerçekleştirilmiş olduğu dönemin Türkiyesi'nde *"yerli ve millî bir düşünce geleneğinin kurulması"* ve bu yolla *"Türkiye'de milletleşme olgusunun gerçekleşmesi/tamamlanması", "Türkiye'nin, Türk toplumunun sosyo-kültürel bütünleşmesinin ve gelişmesinin sağlanması"*nı hedeflemiştir. Fındıkoğlu'na göre birikmiş manevî bir servetin bulunmadığı, yerli ve millî bir düşünce geleneğinin kurulamadığı Türk toplumunda Türk Milleti'nin sosyo-kültürel bütünleşmesinde ve gelişmesinde anahtar rol aydınındır. Aydınlar millî sempati veya millî mefkûre ile Türkiye halkı ve sosyal meselelerini inceleyerek, çözüm getirerek millî kültürü yaratmalı ve geliştirmelidirler.

Daha sonra üçüncü nesil Türk sosyologları olarak Orhan Türkdoğan, sonra da Mustafa Erkal Millî-İnşacı Okul'un görüşlerini ilerletirler. Gökalp-Fındıkoğlu çizgisini sürdüren Orhan Türkdoğan ve Mustafa Erkal günümüz Türkiyesi'nin yeni bir millî mücadele dönemi içine girdiği konusunda hemfikirdirler. Her iki Türk sosyologu da Atatürk'ün ölümünden sonra Osmanlıdaki ikili yapının tekrar belirdiğini; bu yapının milletleşme olgusunu engellediğini ve ulus-devletin devamlılığını tehlikeye düşürdüğünü yazdıkları eserlerde ortaya koymuşlardır. Günümüz Türkiyesi'ndeki problemli yapıyı Orhan Türkdoğan *merkez-çevre gerilimi* odaklı açıklarken, Mustafa Erkal *ulusalcılık-küreselcilik* bağlamında açıklamıştır.

Türkdoğan'a göre, Gökalpçı düşünce Kemalist sistemin yeni boyutlar kazanmasında ileri bir adım oluşturmuştur. Gökalp sosyolojisi İslâmlaşma, milletleşme ve modernleşmeyi bir uyum içinde sunabilmişti. Atatürk ve Gökalp'ın erken ölümleri sebebiyle ümmet ve milliyet grupları bütünleşememiş ve bugünkü milliyet-ümmet/cemaatleşme zıtlaşması ortaya çıkmıştır. Her iki grup da uçlardan hareket ederek birbirine karşı vaziyet almışlardır. Türkiye'nin günümüzdeki toplumsal dramı da budur.[1]

Hemen hemen Turan Yazgan ile aynı dönemde ilim ve eğitim faaliyetlerini sürdüren Mustafa Erkal, Türkiye'de Atatürk dönemi hariç, Gökalp'ın fikirlerinin uygulamaya konamadığını, milletleşme ve modernleşme çabalarının İslamî değerlerle birlikte gerçekleştirilemediğini, bu yüzden milletleşmenin istenen düzeye gelemediğini vurgulamış; Türkiye'nin

[1] Orhan Türkdoğan, "Üç Sosyal Bilimcimizin Türk Düşünce Tarihimizdeki Yeri", *Türk Düşünce Geleneğinde Ziya Gökalp, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu ve Hilmi Ziya Ülken,* (Ed: Nevin G. Ergan vd.), Hacettepe Üniversitesi Yayını, s. 2007, 111, Ankara 2007.

2000'li yılların başında yeni bir millî mücadele-milletleşme dönemini yaşamakta olduğunu belirtmiştir.[2] Ona göre, Türkiye'de, *"Devlet ile halkın kaynaşması, halk-aydın ikiliğinin ortadan kaldırılması yeterince sağlanamamıştır."*[3]

Turan Yazgan'ın görüşleri üzerinde etkili olan bir başka düşünür Kırım'da önce Kırım Türkleri, sonra da bütün Türkler arasında *"Dilde, Fikirde, İşde Birlik"* ilkesini ortaya atan ve Ziya Gökalp'ın ve Mustafa Kemal'in fikirlerini büyük oranda etkileyen İsmail Gaspıralı'dır.

> *"Türk birliği asrın başından beri görülmüş ve akıllı Türk aydınlarının hemen hepsi tarafından tespit edilmiş bir çıkış yoludur. Türk birliği düşüncesi Gaspıralı İsmail, Ziya Gökalp ve daha sonra Mustafa Kemal Atatürk tarafından sistemleştirilmiş, fikirleştirilmiş ve vasiyet haline getirilerek bizlere aktarılmıştır."*[4]

diyen Turan Yazgan bütün fikir ve eylemlerinde Gaspıralı'nın bu ilkesine bağlı kalmıştır. *Türk birliğine inanıyor ve onu görüyorum* diyen Atatürk'ün gördüklerini Türk çocukları da görmelidir[5] diyen Yazgan'ın bütün fikir ve faaliyetleri bu ideali gerçekleştirmeye ve gençlerin bu mefkûreye yönelmelerini sağlamaya yöneliktir.

Bu çalışmada Turan Yazgan'ın düşünceleri ve aksiyona yönelik faaliyetleri, onun daha çok Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi'ndeki yazıları incelenerek; İsmail Gaspıralı'nın *"Dilde Fikirde, İşde Birlik"* ilkesi ile Millî İnşacı Sosyoloji Okulu'nun görüşleri çerçevesinde, sosyolojik açıdan analiz edilmeye, böylece onun Türk fikir ve kültür tarihindeki yeri belirtilmeye çalışılacaktır.

1. Teorik Çerçeve

Turan Yazgan'ın fikir ve faaliyetlerini İsmail Gaspıralı'nın Dilde Fikirde İşde Birlik ilkesi ile Gökalp'ın Türkçülük, Türkleşmek-İslâmlaşmak-Muasırlaşmak (çağdaşlaşmak), Hars-Medeniyet Ayrımı üzerine görüşleri çerçevesinde inceleyip değerlendirmek mümkündür.

1.1. İsmail Gaspıralı ve *"Dilde, Fikirde, İşde Birlik"*

Kırım-Tatar Türkleri'nden Gaspıralı İsmail toprakları Çarlık Rusya'sı ve Sovyetler Birliği tarafından işgal edilmiş Türk halklarının tanınmış fikir ve edebiyat insanlarından biridir. Önce Rusya sonra bütün dünya Müslümanlarını birleştirmek için mücadele vermiştir. Bu amaçla dünya Türkleri arasında da okunan Tercüman Gazetesi'ni *"Dilde, Fikirde, İşde*

---

[2] Mustafa E. Erkal, *Yol Ayrımındaki Ülke*, Derin Yayını, s. 239, 245, İstanbul 2007.

[3] Mustafa E. Erkal, *Etnik Tuzak Kimlik ve Açılımlar*, Derin Yayını, s. 39, İstanbul 2001.

[4] Turan Yazgan, *Türk Dünyasında Dün Bugün Yarın*, 2. Baskı, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayını, s. 225, İstanbul 2010.

[5] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 228.

Birlik" üst yazısıyla çıkarmış; dil, eğitim ve çağdaşlaşma alanlarında Rusya Türkleri arasında ve Anadolu'da etkili olmuştur.

İsmail Gaspıralı fikirlerinin Rusya'da teoriden pratiğe geçtiğini görmüştür. 1900'de Nijni Novgrod'da toplanan Rusya Müslümanları Kongresi'nde Gaspıralı'nın dille ilgili teklifleri oy birliği ile kabul edilmiştir. Bu tekliflerin en önemlisi, Rusya'da yapılacak olan eğitim reformunda, Türk okullarının ilk üç sınıfında mahallî Türkçe, son sınıfında bütün Türk dünyasının anlayacağı, ortak edebî Türkçeyle dersler görülecekti. İşte bu karar ve bu kararı destekleyen yan unsurlar ile *"Dilde Birlik";* bu fikrin herkes tarafından kabulü ile *"Fikirde Birlik",* Balkan Harbi sırasında Tercüman'ın yayımları neticesinde Rusya Müslüman kadınlarından kalabalık bir grubun Türkiye'deki harp sırasında gönüllü olarak hemşirelik yapmak için gelmeleriyle *"İşde Birlik"* temin edilmiştir.[6]

Birinci Dünya Savaşı'ndan mağlup olarak çıkan Osmanlı Devleti dünya siyasetinden çekilirken, 1919'da Anadolu'da başlayan Millî Mücadele Dönemi'nden itibaren Türkiye'de yeni bir yapılanma görüyoruz. Bu tarihten itibaren Anadolu Türklüğünün kaderinde en önemli şahsiyet Mustafa Kemal Atatürk'tür. Atatürk fikirlerinin babası olarak Ziya Gökalp'ı gösterir. Gökalp ise İsmail Gaspıralı'dan etkilenen bir sosyologdur.[7]

İsmail Gaspıralı'nın *"Dilde, Fikirde, İşde Birlik"* ilkesi Ziya Gökalp ve diğer Türkçüler tarafından da savunulmuştur. Turan Yazgan aksiyona yönelik faaliyetlerinde bu ideali gerçekleştirmeye çalışmıştır.

1.2. Ziya Gökalp ve Türkçülük

Osmanlı'nın dağılmaya başladığı 19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın başında Ziya Gökalp yeni bir yapılanmanın temellerini atmaya çalışır. II. Meşrutiyet Dönemi'nde çok sayıda düşünür Osmanlı'yı bu kötü gidişattan kurtarmanın yollarını ararlar; bu arayıştan Türkçülük, İslamcılık, Batıcılık, Osmanlıcılık gibi çeşitli fikir akımları doğar. Türkçülük akımının kurucularından olan Gökalp *Türkçülük*'ü *"Türk Milleti'ni yükseltmek"* olarak tanımlar. *Türkçülüğün Esasları* adlı eserinde Türkçülüğün mahiyetini, esaslarını ve programını açıklar:

Lisanî Türkçülük'ün ilkelerini tespit eden Gökalp'a göre Yeni Türkçe önce lisanımızı gereksiz Arapça ve Acemce deyimlerle terkiplerden temizlemekle, ikinci olarak ona henüz varlıklarından haberdar olmadığımız millî deyim ve ifade tarzlarını eklemekle ve üçüncü olarak da henüz sahip olmadığımız için yaratmaya mecbur olduğumuz beynelmilel kelimeleri ilâve etmekle ortaya çıkacaktır. Bu üç ameliyeden birincisine temizleme, ikincisine harslaştırma, üçüncüsüne de geliştirme (tehzip) adı verilir.[8]

---

[6] Zuhal Yüksel, "Gaspıralı İsmail Bey'in Anadolu Türklüğü'ne Tesirleri", *Türk Kültürü,* Yıl: XXIX, Sayı: 337-338, s. 125, Mayıs-Haziran 1991.

[7] Zuhal Yüksel, *a.g.e.,* s. 126.

[8] Ziya Gökalp, *Türkçülüğün Esasları,* (Haz: Mehmet Kaplan), Kültür Bakanlığı Yayını, s. 130, İstanbul 1976.

Gökalp *Bedii (estetik) Türkçülük*'ün temel ilkesini de şöyle açıklar: Millî zevki bulmak için halka doğru gitmek, halk sanatlarından uzun uzadıya bedii bir terbiye almak gerekir. Hakikî sanatkâr olabilmek için bu yetmez, güzel sanatların beynelmilel ustaları olan sanat dâhilerinden zevk dersi, zevk terbiyesi almak da gerekir.[9]

Ahlakî Türkçülük'ü vatanî ahlâk, meslekî ahlâk, aile ahlâkı, medenî ahlâk ve beynelmilel ahlâk başlıkları altında açıklayan Gökalp'a göre, fertlerin birbirine karşı iyiliksever ve iyilik yapar olmalarına medenî ahlâk dendiği gibi, milletlerin birbirlerine karşı iyiliksever ve iyilik yapar olmalarına da beynelmilel ahlâk denir.[10] Gökalp Eski Türklerde bu ahlâk çeşitlerinin yüksekliğine ait yaşanmış örnekler verir.

Gökalp *Hukukî Türkçülük*'ü, bütün kanunlarımızın hürriyeti, eşitliği ve adaleti sağlamaya ve demokrasiyi gerçekleştirmeye yönelik olması olarak açıklar.[11]

Dinî Türkçülük'ü din kitaplarının ve hutbelerle vaazların Türkçe olması olarak tanımlayan Gökalp'a göre, *iktisadî Türkçülük* açısından Türklerin mefkûresi, ferdî mülkiyeti kaldırmaksızın, toplumsal serveti fertlere gasp ettirmemek, umumun menfaatine sarf etmek üzere korumak ve arttırmaya çalışmaktır. Bir de mutlaka ağır sanayi kurmaktır.[12]

Gökalp *Siyasî Türkçülük*'ü açıklarken Halkçılıkla Türkçülük'ün birlikte ele alınmasını ister. İstikbalde de daima Halkçılıkla Türkçülük el ele vererek mefkûreler dünyasına doğru beraber yürüyeceklerdir.[13]

Gökalp'ın Turan şiirinde dile getirdiği;

Vatan ne Türkiye'dir Türklere ne Türkistan,
Vatan büyük ve müebbet bir ülkedir Turan,

mısralarında düşünce olarak Türk birliği ideali vardır. Turan Yazgan bütün yazıları ve faaliyetleriyle bu ideali gerçekleştirmeye çalışmıştır. Türkiye ve Türk Dünyası arasında kurduğu köprüler, gerçekleştirdiği birliktеliklerle bu hayali gerçekleştirmiştir de.

Gökalp 1918 yılında yazdığı *"Türkleşmek İslâmlaşmak Muasırlaşmak"* adlı eserinde, Cumhuriyet öncesi Türk düşünce hayatında etkili olan üç düşünce akımını bir senteze ulaştırarak, millî birliğin kurulmasında etkili olmuş, ulus-devletin yolunu açmıştır.

Gökalp'a göre bir milletin aydınlarına, düşünürlerine o milletin güzideleri denir. Güzideler yüksek bir eğitim ve öğretim görmüş olmakla halktan ayrılmış kesimdir. Güzideler medeniyete sahiptir, halkta hars vardır.

[9] Ziya Gökalp, *a.g.e.*, s. 142.
[10] Ziya Gökalp, *a.g.e.*, s. 166.
[11] Ziya Gökalp, *a.g.e.*, s. 169.
[12] Ziya Gökalp, *a.g.e.*, s. 175.
[13] Ziya Gökalp, *a.g.e.*, s. 179.

O halde güzideler halktan harsî bir terbiye almak ve halka medeniyet götürmek amacıyla halka doğru gideceklerdir. Güzideler halka inecekler; halkın adetlerini, geleneklerini, göreneklerini, harsını, sekiz tür sosyal hayatını (dinî, ahlakî, aklî, estetik, hukukî, iktisadî, lisanî ve fennî hayatlar) bulup çıkaracaklar; bu hayatların içinde Türk Milleti'nin öz harsını bulacaklardır; bu buluş *Türkleşmek*tir.

Gökalp'a göre *İslâmlaşmak;* Türk Milleti'nin manevî ihtiyaçlarını esas tutan, Türkleşmekle paralel giden bir mefkûre niteliğindedir. Türklükle İslâmlık biri milliyet, diğeri beynelmileliyet niteliğinde oldukları için aralarında zıtlık yoktur. Gökalp İslâm dininin esaslarına uymak suretiyle hem Türk toplumundaki sosyo-kültürel bütünleşmenin, hem de Türk Milleti ile diğer İslâm milletleri arasındaki sosyo-kültürel dayanışmanın güçleneceği görüşündedir.

Gökalp'a göre *çağdaşlaşmak (muasırlaşmak),* Avrupalılar gibi alet ve makineler yapıp kullanabilmek demektir. Çağdaşlaşmak şekilce ve hayat tarzı bakımından Avrupalılara benzemek değildir; çağdaş medeniyet zümresinin gittikçe ilerleyen ilim ve hünerinde hiçbir milletten geri kalmayacak şekilde üstün bir konum kazanmak demektir.

Gökalp'ın Türk toplumunun milletleşme sürecinde başarılı olabilmesi için ileri sürdüğü ve Turan Yazgan'ın görüşleri üzerinde etkili olan bir başka konu *hars-medeniyet ayrımı*dır. Türkiye'de kültür ile medeniyeti sistemli bir şekilde ilk tanımlayan Ziya Gökalp'tır. Kültür kavramı yerine hars'ı kullanan Gökalp'a göre *hars*, yalnız bir milletin dinî, ahlakî, hukukî, aklî, estetik, lisanî, iktisadî ve fennî (teknolojik) hayatlarının ahenkli bir toplamıdır. *Medeniyet*se, aynı medeniyet dairesine dâhil birçok milletlerin sosyal hayatlarının ortak bir toplamıdır. Gökalp bu sekiz tür hayattan sosyal hayatlar olarak bahseder. Ona göre hars millî olduğu halde medeniyet beynelmileldir. Harsa dâhil olan şeyler sezgi ve ilham yoluyla ve tabiî olarak meydana gelmişlerdir. Medeniyetin unsurları ise metotlu bir şekilde ferdî iradelerle meydana getirilirler. Hars duygulardan ve zevklerden meydana gelir; medeniyetse bilgilerden, tekniklerden meydana gelir. Dolayısıyla harsa ait unsurlar taklit edilemez, bir milletten diğerine aktarılamaz; medeniyete ait unsurlar ise taklit edilebilir, bir milletten diğerine aktarılabilir. Gökalp'a göre diğer milletlerden aldığımız medeniyete ait unsurları da harsımıza aşılamamız gerekir.[14]

Turan Yazgan, Asya'da, Balkanlar'da Kerkük ve Musul'daki Türklerin birlikteliğini sağlamak, Türk ulus-devletinin bekasını ve Türk Milleti'nin sosyo-kültürel bütünleşmesini sağlamak için yazılarında Gökalp'ın yukarıda açıkladığımız görüşlerini savunmuş ve faaliyetleriyle de bu amaçları gerçekleştirmeye çalışmıştır.

---

[14] Ziya Gökalp, *a.g.e.*, s. 25.

2. Turan Yazgan'ın Türk Sosyo-Kültür Yapısı Üzerine Görüşleri ve Faaliyetleri

Turan Yazgan'ın Türk Dünyası, Türk Milleti ve Türklük üzerine görüşlerini üç başlık halinde incelemek mümkündür. *"Dilde, Fikirde, İşde Birlik"* başlığı altında daha çok onun aksiyona yönelik çalışmaları üzerinde durulacaktır. Türk sosyo-kültür yapısı üzerine görüş ve önerileri başlığı altında onun millî kültür, dil, eğitim, ekonomi, siyaset üzerine tespit ve teklifleri açıklanacaktır. Üçüncü başlık altında ise onun Batı ile ilişkiler ve Küreselleşme karşısındaki tavrı incelenecektir.

2.1. "Dilde, Fikirde, İşte Birlik"

Yazgan için Türk Milleti'nin önünü açmanın tek yolu Türk toplulukları arasında Dilde, Fikirde ve İşde Birliği sağlamaktır. Ona göre bu Türkçülük değildir, milliyetçilik değildir, kafatasçılık değildir, ırkçılık değildir, bu akılcılıktır.

Yazgan bu amaçla hem Türk toplulukları arasında alfabe ve dil birliğini sağlamak, hem birlik ve dayanışmaya yönelik fikirler üretmek, hem de işe ve aksiyona yönelik faaliyetlerde bulunmak amacıyla, 1990 yılında bir sivil toplum kuruluşu olarak Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı (TDAV)'nı kurar. Turan Yazgan Vakfın amacının günlük politikalardan uzak, vizyonunun geniş olduğunu şu ifadelerle dile getirir: *"Vakfımız ve yayınlarımız, kesin olarak günlük politikanın dışındadır ve dışında kalacaktır. ... Ancak bu, uzun vadeli bir politika yapmadığımız manasına gelmez."*[15] *"On yıl, yirmi yıl, elli yıl, yüzyıl gibi uzun zamanları hedef alan ve ülkeleri yönetmekle değil, yüce Türk milletini birleştirmek, birliğin doğuracağı güçle sözü geçen, kılıcı kesen zengin, huzurlu bir millet haline getirmekle ilgili bir politikadır bizim politikamız."*[16]

Orhan Türkdoğan'ın da belirttiği gibi, Vakıf, Asyatik toplumlardan Balkanlara kadar uzanan tüm Türk soylu insanların birlikteliğini sağlayan bilimsel bir akademiye dönüşür. Bu önemli bir aşamadır. Asyatik Türk temsilcilerimiz ve Balkan Türkleri artık Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nın haftalık sohbetlerinde, dertleşmelerinde, konferanslarında ve kütüphanelerinde birlikteliklerinin muhabbetlerini yaşarlar.[17] Vakıf kuruluşunda itibaren Türk Dünyası'nın çeşitli yörelerinden gelenlerle Türkiye'den gelenlerin karşılaşıp tanıştığı, tartıştığı, sohbet toplantılarına zemin hazırlamaktadır.

Yine Turan Yazgan'ın ve TDAV'nın öncülüğünde son yıllarda Süleymaniye Kürsüsü Turan Kültür Merkezi'nde Cumartesi günleri düzenle-

---

15 Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 27.

16 Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 11.

17 Orhan Türkdoğan, "Yakın Kültür Tarihimizin Büyük Toplumsal Aktörü: Turan Yazgan", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 202, s. 8-9, Ocak-Şubat 2013.

nen konferanslarla, Türk toplumunun ve Türk Dünyası'nın ileri gelen düşünürleriyle Türk toplumunun ve Türk Dünyası'nın meseleleri üzerine yapılan değerli konuşma ve tartışmalarla adeta Dilde, Fikirde ve İşde Birliğin örnekleri yaşanmaktadır.

Vakfın çıkardığı iki önemli yayın Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi ve Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi, tüm Türk Dünyası'nın konuları, problemleri ve bunların çözümleriyle ilgili fikirler üreterek Dilde, Fikirde ve İşde Birliğe hizmet etmektedir. Yine Vakıf Türkiye, Türk Dünyası ve Türklükle ilgili üç yüzün üstünde temel eser yayımlamıştır. Yazgan'ın bildirdiğine göre, Vakfın Şehzade Medresesi'nde yetiştirdiği 1000 kadar Türkiye Türkçesi öğretmeniyle de, özellikle Rusya Federasyonu'nda Türkçe öğretilmesinin devamlılığı sağlanmıştır. Vakfın açtığı lise ve yükseköğretim kurumlarıyla 2007 yılında Türkiye'den gelenler hariç, 4500 öğrenciye Türkiye Türkçesiyle, Türkiye'ye paralel ve parasız eğitim verilmiştir. Bu eğitim içinde İşletme, Uluslararası İlişkiler, Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinin YÖK tarafından denkliği kabul edilmiştir. Bu bölümlerde Türkiye'den ÖSYM ile yerleştirilmiş en az 800 öğrenci Kazakistan, Kırgızistan ve Azerbaycan'daki kardeşleriyle birlikte okuyarak şimdiden dil birliği, fikir birliği ile işbirliğinin temellerini atmaktadırlar. Vakıf ayrıca okullarının bünyesinde ve Türk Dünyası Kültür Merkezi adıyla faaliyet gösteren merkezlerinde halka da Türkçe kursları vermiştir.[18]

Vakfın gerçekleştirdiği çok önemli faaliyetlerden biri Türk Dünyası Çocuk Şölenleridir. Türk Dünyası Çocuk Şölenleri'nin 2007 yılına kadar en az 8000 çocuğu dil birliğinin şart olduğu inancına kavuşturduğunu belirten Yazgan 2013 yılında 19.sunu düzenlediği çocuk şölenlerini yarının toplumunu oluşturacak çocuklara millî ve tarihî şuur, millet sevgisi kazandıran birlikteliklerden biri olarak görür:

> *"Bu şölende çocuklarımız dünyanın neresinde yaşarlarsa yaşasınlar Türk olduklarını ve ilelebet kardeş olarak birbirleriyle sevişme, kucaklaşma, haberleşme ve dayanışma mecburiyetinde bulunduklarını idrak ettiler. Türkiye'yi, Türk ailesini ve eğitim camiasını tanıdılar. Türk ailelerinin ve Türk halkının unutamayacakları sıcak sevgiyle karşılandılar. Müzelerimizin, saraylarımızın, camilerimizin, çarşılarımızın haşmeti karşısında Türk olmaktan gurur duydular, mutlu oldular. Türkiye'den ayrılırken misafir eden okulların müdürleri, öğretmenleri ağladılar... Misafir eden ailelerin babaları anaları ağladılar... Misafir oldukları evin çocukları ağladılar, kendileri ağladılar, kendileriyle ilgilenen görevliler ağladılar... Bu hüzün tablosunun derinliği, gerçekleştirdiğimiz programın amacına ulaştığının en açık göstergesidir."*[19]

---

[18] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 260-261.

[19] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 57.

Yazgan bu hizmetin bugün verdiği ve gelecekte vereceği meyvelerden dolayı hiçbir zaman ümitsizliğe kapılmamak gerektiğini belirtir. Bu çabaların sonucu Yazgan dünyaya yayılmış 300 milyonluk Türk Milleti'nin bugün içinde bulunduğu soygun, sömürülme, horlanma şartlarının eninde sonunda ortadan kalkacağı inancındadır. Ona göre, bu çocukların, bu çocuklar vasıtasıyla atılan tohumların ilerde vereceği en tatlı meyve önce horlanmaktan, sömürülmekten ve soyulmaktan kurtulmamız olacaktır. Türk çocukları bu şartlara daha fazla katlanamayacaklar; on, on beş, yirmi yıl sonra artık Türkler dik başlı, eğilmez olacaktır; dünyanın bütün gençleri üstüne yüklenecek olsa bile asla boyun eğmeyeceklerdir. Çocuk şölenlerinden istenen ve beklenen de budur.[20] Özellikle 1990'lardan bu yana Türkler, dünyanın neresinde yaşarlarsa yaşasınlar gözlerini Türkiye'ye dikmişlerdi ve Türkiye'den medet umuyorlardı. İstedikleri tek şey Türkiye Türkleri'yle kucaklaşmak, Türkiye Türkleri'ne kavuşmaktı. Elbette tek vatan, tek bayrak, tek devlet değil ama Türk Milleti olarak birbirleriyle konuşmak, sevişmek, kucaklaşmak, yardımlaşmak istiyorlardı. ... Türk birliği istiyorlardı. Türkler artık soyulmak, sömürülmek, horlanmak istemiyorlar. Bunlardan kurtulmanın yolu, dil birliğinden, fikir birliğinden, iş birliğinden geçer. Bugün Türk Cumhuriyetleriyle iş yapanlar, Türkler arasında iş birliği kurulmuştur zannediyorlar. Gaspıralı'nın kastettiği iş birliği, Allah'ın Türk coğrafyasına bahşettiği iktisadî kaynakların tamamının Türkler tarafından, Türkler için, Türklerle birlikte kullanılmasıdır. Türk Cumhuriyetlerine ayakkabı satıp, oradan deri almak işbirliği değildir. Bunu Yunan da yapıyor, Fransız da yapıyor. İşbirliği deyince kendi kaynaklarımızı, kendimiz için kendimizin kullanmasını anlamalıyız.[21]

2.2. Türk Sosyo-Kültür Yapısı İle İlgili Tespit ve Teklifler

Turan Yazgan millî mefkûre sahibi bir insan olarak her zaman ümitli olmasına rağmen, ülkenin gerçekleri karşısında, meselâ 2001 krizi esnasında, Türk Dünyası'ndaki karamsar tabloyu da görür ve gösterir: 28 Ekim 2001 tarihli Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi'ne yazdığı Önsöz'de Türk sosyo-kültür yapısının görünümünü şöyle açıklar:

> *"Türklerin bugüne kadar aldıkları tek müşterek siyasî kararı yok! Ne alfabe konusunda, ne dil birliği konusunda, ne Kıbrıs konusunda, ne de kendi aralarındaki ihtilâflar konusunda... İngilizce ve Rusça yayılmaya devam ediyor. Ekonomik bağımsızlık Türkiye'de de, diğerlerinde olduğu kadar elden gitti! 21. asır Türk asrı olacak nutuklarını atanların hiçbir şey umurunda değil! Siyasî ihtiras her şeyin önüne geçiyor. Türkiye'nin 2001 yılı bütçesi, sabit gelirlilerin hayat stan-*

[20] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 268-269.

[21] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 263-264.

dartlarını düzeltmeyeceği gibi, yatırımlara da kaale alınır kaynak aktarmıyor. Faiz ödemesi Türkiye Cumhuriyeti'nin tek işi! Bütün gayretler, bütün kararlar bu işi başarmaya yönelik. Hükümetimiz bir bakıma tefeci diyebileceğimiz, 40.000 kadar para sahibini mutlu etmeye çalışıyor. Dışarıdan gelen ve adı destek olan yeni borçlar da sadece bunlara akıyor. İnsanın çıldırmaması mümkün değil! Ziraat, Türkiye'yi beslemeye yetersiz hale geldi, sanayi durdu, işçiler açıkta... Sadece turizmde gelişme var. O da gerçek manasıyla Türkiye'yi sömürtmenin başka bir şekli oldu. Çünkü turiste, Türkiye üç defa ucuzladı..."[22]

Yazgan 2002 yılında Cumhuriyet'in 89. yılı dolayısıyla yazdığı *"Nasıl Bir Ülke Olmalıyız?"* başlıklı yazısında da o gün Türkiye'nin içinde bulunduğu durumu şöyle dile getirir:

"Bu Cumhuriyet Bayramı'nda bütün dış borçlarını namusuyla ödemiş, bütün yabancı şirketleri millileştirmiş bir Cumhuriyet'ten, Osmanlı Devleti'nin son yıllarında olduğu gibi iç ve dış borç batağına batmış bir Cumhuriyet'e dönüşmüş durumdayız. Bütçe gelirlerimizin tamamına yakınını iç borçlarımızın faizine ayırmaya mecbur durumdayız. Kartel ve tröstlerin, hatta tekellerin devleti yönlendirdiği, bütün iktisadî gücün, on-on beş ailenin elinde toplandığı, gelir dağılımının fevkalade bozulduğu bir Cumhuriyetiz. Bütün basın gücünün, bütün televizyonların birkaç aile tarafından paylaşılmış olmasının getirdiği sonuçlara katlanmaya mecburuz."[23]

Yazgan'a göre, müesseseler bir milletin sosyal, kültürel ve iktisadî şartlarına uymazsa kanayan bir yara, refah ve mutluluğu kemiren bir dert kaynağı olurlar. Meselâ bizim sosyal sigortamızın finansman metodu sosyal bünyemize ve iktisadî şartlarımıza uygun değildir. Avrupa'nın sosyal bünyesinde emek kıttır, iktisadî bünyesinde sermaye boldur. Bizde ise tam tersidir. O halde Avrupa'da emeğin faktör fiyatını yükselten ve sermayenin nispî faktör fiyatını düşüren bir metot olarak bordro üzerine yük getirilmesi doğrudur. Bizde ise işsizliğe, sermayenin israfına, binaların, otel, fabrikaların eksik kapasitelerle ve 24 saat yerine birkaç saat çalışmasına sebep olabilir. Türkiye'de gelir dağılımı çok bozuktur. Bunu dikkate alarak sosyal güvenliğin gelirini üst gelir gruplarından sağlamaya yönelmesi ve alt gelir gruplarına doğru akıtan bir mekanizmaya sahip olması gerekir... Mesele üniversal zannedilen bir konunun millî tarafının gözden uzak tutulmasının devleti küçük düşürmek olduğunu hatırlatmaktır.[24]

Tehlikeye uğrayan her vatandaşımızın, malullerimizin, kimsesiz ve aciz insanlarımızın tamamının, namerde muhtaç edilmediği bir toplum olma-

22 Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 65-66.

23 Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 91-92.

24 Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 206-207.

lıydık. Ne pahasına olursa olsun, her vatandaşımızın sağlık garantisinden mahrum edilmediği bir Cumhuriyet olmalıydık. Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin durumu muallâkta kalmamalıydı. Kerkük ve Musul'daki kardeşlerimizin istikbal endişesiyle dolu olarak yaşamalarını gerektiren sebeplerin oluşmasına müsaade etmemeliydik. Bize Sevr Antlaşması'nın şartlarını zorlamaya çalışanların işbirlikçileri hortlamamış olmalıydı. Hür, başı dik, müreffeh, huzurlu, güçlü, kendimize dönmüş, kendi gücümüzün farkında, kendi gücümüze güvenen, çok mutlu bir ülke olmalıydık.[25]

> *"İstiyoruz ki, Türk Dünyası'nın her yerindeki Türk topluluklarını Türkler idare etsin. Türk coğrafyasının bütün iktisadî kaynaklarını Türkler kendileri için kullansınlar. Türk kültürü kökünden koparılmadan geliştirilsin. Türkiye Türkçesi'nin alfabesi her dilin olduğu gibi Türkçenin de tek alfabesi olarak bütün Türkler arasında resmen kabul görsün. Çok gerekliyse yeni harf değil bazı harflere (hı yerine h'nın altına nokta, ka yerine k'nın altına nokta...) işaretler koymaktan başka hiçbir değişikliğe yer verilmesin. Çocuklarımız tarih şuuruna sahip olsun ve devlet, bayrak, vatan, dil, din gibi mukaddes değerlerimizin şaşmaz ve yılmaz bekçisi olsun."*[26]

Batı Dünyası'nın parlamentoları vasıtasıyla tarih yazmaları ve Türkiye'yi karalamaları karşısında Yazgan aktif bir politika takip etmek, savunma değil, belgelerle taarruz etmek gereğinden bahseder ve taarruz konularını şöyle ortaya koyar:

> *"Çare; müdafaa değil, taarruzdur. Amerikalılar ne yaptı, kaç milyon insanı katletti? Ruslar ne yaptı, kaç milyon Türk'ü sürgünde öldürdü, kaç milyon Türk'ü açlığa mahkûm ederek yok etti? Çinliler ne yaptı, kaç milyon Türk'ü öldürdü, kaç milyon Türk'ü ana rahminde katletti, kaç yüz bin insanı kısırlaştırdı? Ermeniler ne yaptı, yaşlı, kadın ve çocuklardan başka kimsenin bulunmadığı köylerde kaç yüz bin masumu katletti, kaç bin yaşlıyı kuyulara doldurdu...? Bulgarlar ne yaptı? Sırplar ne yaptı? Araplar ne yaptı? İsveçliler ne yaptı? Fransızlar ne yaptı? İnsanlığa insanlığın vahşî tarihini öğretmedikçe, Türkleri karalamak için siyasî meclislerin oy çokluğu gibi alçakça taktikleri son bulmayacaktır."*[27]

2.2.1. Millî Kültür

Turan Yazgan'ın Türk sosyo-kültür yapısında *değişmesi gerekenler ve değişmemesi gerekenler* konusunda yaptığı ayrım Ziya Gökalp'ın *hars-medeniyet ayrımına* benzemektedir. Yazgan, Batılılara benzemek için ya

[25] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 91-92.

[26] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 11, 70.

[27] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 29-30.

da onlar öyle istiyorlar diye bizi biz yapan kültürel özelliklerimizi, başka bir ifade ile millî kimliğimizi değiştirmememiz gerektiğini belirtir.

> *"Değişim şüphesiz maddî ve manevî gelişim içindir. ...Hiçbir insan kimlik kartını değiştirme gücüne sahip değildir. Çünkü hiç kimsenin babasını, anasını, dedelerini, nenelerini değiştirmesi mümkün değildir. Bunları reddetmesi ise sadece sözde mümkündür, ölümle eşdeğerdir. Aynı şekilde bir millet de kimlik kartını değiştiremez. Tarihinden kopamaz, Allah'ın verdiği dilini, adını yok sayamaz. Allah'ın lütfettiği genlerinden gelen bazı karakterlerini feda edemez. Meselâ milletimizin adı Türk'tür. Dili Türkçedir. En önemli karakteri istiklâl ve hürriyettir ve genleri içinde ırkçılık geni olmayan yeryüzündeki tek millettir. Hedef ne olursa olsun, Türk'ün kimlik kartının belli başlı unsurları olan değerleri değiştirmeye kalkmak veya yok saymak değişim değil, intihardır. ...Buna karşılık Türk Milleti'nin mukayeseli olarak bulunduğu yeri, bu yerden mesul olanlar hariç, hiçbir Türk beğenmediğine göre, süratli bir gelişimi sağlayacak köklü değişikliklere derhal başlamak şarttır. Bu değişiklikleri tespit ederken, Avrupa'da veya Amerika'da uygulanan politikalara değil, Türk Milleti'nin sosyal ve iktisadî yapısının zarurî kıldığı tedbirlere yer verilmelidir. ... vazgeçilmeyecek ölçü, değişimin sosyal ve iktisadî bünyemize uygun olmasıdır."*[28]

Ziya Gökalp'a göre *"millet, ne ırkî, ne kavmi, ne coğrafî, ne siyasî, ne de iradî bir zümre değildir. Millet, lisanca, dince, ahlâkça ve bediiyatça müşterek olan, yani aynı terbiyeyi almış fertlerden mürekkep bulunan bir zümredir. Türk köylüsü onu 'dili dilime uyan, dini dinime uyan' diyerek tarif eder."*[29] Turan Yazgan'a göre de *"millî kültürün en önemli üç unsurundan biri musiki, biri dil, biri de dindir. Türk dili ve İslâmiyet günümüzde Batı'nın dehşetli taarruzu altındadır."*[30]

Yazgan'a göre, millî ve dinî bayramlar milletin fertleri arasında birliği ve dayanışmayı sağlayan millî kültür unsurlarıdır. Türk Cumhuriyetlerinde yıllardır kutlanmakta olan Nevruz Bayramı'nı Türkiye'de 1990 yılında Ergenekon Bayramı olarak ilk kutlayan Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'dır. Türkiye'nin Türkçülüğe, milliyetçiliğe, Ergenekon Bayramı gibi millî bayramlarını en sıcak, en içten şekilde kutlamaya ihtiyacı vardır.

Ergenekon'dan çıkışın geleneklerimizde çok önemli bir yer tutmasının asıl önemli olan tarafı, gençlerimize ve bütün milletimize içinde bulunduğumuz şartlar ne olursa olsun, daima bir yol bulma gücüne sahip olduğumuzu hatırlatmasıdır. Bu gün sosyal yönüyle ümitlenmenin, yenili-

---

28 Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 54-55.

29 Ziya Gökalp, *a.g.e.*, s. 18.

30 Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 321.

lıydık. Ne pahasına olursa olsun, her vatandaşımızın sağlık garantisinden mahrum edilmediği bir Cumhuriyet olmalıydık. Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin durumu muallâkta kalmamalıydı. Kerkük ve Musul'daki kardeşlerimizin istikbal endişesiyle dolu olarak yaşamalarını gerektiren sebeplerin oluşmasına müsaade etmemeliydik. Bize Sevr Antlaşması'nın şartlarını zorlamaya çalışanların işbirlikçileri hortlamamış olmalıydı. Hür, başı dik, müreffeh, huzurlu, güçlü, kendimize dönmüş, kendi gücümüzün farkında, kendi gücümüze güvenen, çok mutlu bir ülke olmalıydık.[25]

> *"İstiyoruz ki, Türk Dünyası'nın her yerindeki Türk topluluklarını Türkler idare etsin. Türk coğrafyasının bütün iktisadî kaynaklarını Türkler kendileri için kullansınlar. Türk kültürü kökünden koparılmadan geliştirilsin. Türkiye Türkçesi'nin alfabesi her dilin olduğu gibi Türkçenin de tek alfabesi olarak bütün Türkler arasında resmen kabul görsün. Çok gerekliyse yeni harf değil bazı harflere (h yerine h'nın altına nokta, k a yerine k'nın altına nokta...) işaretler koymaktan başka hiçbir değişikliğe yer verilmesin. Çocuklarımız tarih şuuruna sahip olsun ve devlet, bayrak, vatan, dil, din gibi mukaddes değerlerimizin şaşmaz ve yılmaz bekçisi olsun."*[26]

Batı Dünyası'nın parlamentoları vasıtasıyla tarih yazmaları ve Türkiye'yi karalamaları karşısında Yazgan aktif bir politika takip etmek, savunma değil, belgelerle taarruz etmek gereğinden bahseder ve taarruz konularını şöyle ortaya koyar:

> *"Çare; müdafaa değil, taarruzdur. Amerikalılar ne yaptı, kaç milyon insanı katletti? Ruslar ne yaptı, kaç milyon Türk'ü sürgünde öldürdü, kaç milyon Türk'ü açlığa mahkûm ederek yok etti? Çinliler ne yaptı, kaç milyon Türk'ü öldürdü, kaç milyon Türk'ü ana rahminde katletti, kaç yüz bin insanı kısırlaştırdı? Ermeniler ne yaptı, yaşlı, kadın ve çocuklardan başka kimsenin bulunmadığı köylerde kaç yüz bin masumu katletti, kaç bin yaşlıyı kuyulara doldurdu...? Bulgarlar ne yaptı? Sırplar ne yaptı? Araplar ne yaptı? İsveçliler ne yaptı? Fransızlar ne yaptı? İnsanlığa insanlığın vahşî tarihini öğretmedikçe, Türkleri karalamak için siyasî meclislerin oy çokluğu gibi alçakça taktikleri son bulmayacaktır."*[27]

2.2.1. Millî Kültür

Turan Yazgan'ın Türk sosyo-kültür yapısında *değişmesi gerekenler ve değişmemesi gerekenler* konusunda yaptığı ayrım Ziya Gökalp'ın *hars-medeniyet ayrımına* benzemektedir. Yazgan, Batılılara benzemek için ya

[25] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 91-92.

[26] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 11, 70.

[27] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 29-30.

da onlar öyle istiyorlar diye bizi biz yapan kültürel özelliklerimizi, başka bir ifade ile millî kimliğimizi değiştirmememiz gerektiğini belirtir.

> *"Değişim şüphesiz maddî ve manevî gelişim içindir. ...Hiçbir insan kimlik kartını değiştirme gücüne sahip değildir. Çünkü hiç kimsenin babasını, anasını, dedelerini, nenelerini değiştirmesi mümkün değildir. Bunları reddetmesi ise sadece sözde mümkündür, ölümle eşdeğerdir. Aynı şekilde bir millet de kimlik kartını değiştiremez. Tarihinden kopamaz, Allah'ın verdiği dilini, adını yok sayamaz. Allah'ın lütfettiği genlerinden gelen bazı karakterlerini feda edemez. Meselâ milletimizin adı Türk'tür. Dili Türkçedir. En önemli karakteri istiklâl ve hürriyettir ve genleri içinde ırkçılık geni olmayan yeryüzündeki tek millettir. Hedef ne olursa olsun, Türk'ün kimlik kartının belli başlı unsurları olan değerleri değiştirmeye kalkmak veya yok saymak değişim değil, intihardır. ...Buna karşılık Türk Milleti'nin mukayeseli olarak bulunduğu yeri, bu yerden mesul olanlar hariç, hiçbir Türk beğenmediğine göre, süratli bir gelişimi sağlayacak köklü değişikliklere derhal başlamak şarttır. Bu değişiklikleri tespit ederken, Avrupa'da veya Amerika'da uygulanan politikalara değil, Türk Milleti'nin sosyal ve iktisadî yapısının zarurî kıldığı tedbirlere yer verilmelidir. ... vazgeçilmeyecek ölçü, değişimin sosyal ve iktisadî bünyemize uygun olmasıdır."*[28]

Ziya Gökalp'a göre *"millet, ne ırkî, ne kavmi, ne coğrafî, ne siyasî, ne de iradî bir zümre değildir. Millet, lisanca, dince, ahlâkça ve bediiyatça müşterek olan, yani aynı terbiyeyi almış fertlerden mürekkep bulunan bir zümredir. Türk köylüsü onu 'dili dilime uyan, dini dinime uyan' diyerek tarif eder."*[29] Turan Yazgan'a göre de *"millî kültürün en önemli üç unsurundan biri musiki, biri dil, biri de dindir. Türk dili ve İslâmiyet günümüzde Batı'nın dehşetli taarruzu altındadır."*[30]

Yazgan'a göre, millî ve dinî bayramlar milletin fertleri arasında birliği ve dayanışmayı sağlayan millî kültür unsurlarıdır. Türk Cumhuriyetlerinde yıllardır kutlanmakta olan Nevruz Bayramı'nı Türkiye'de 1990 yılında Ergenekon Bayramı olarak ilk kutlayan Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'dır. Türkiye'nin Türkçülüğe, milliyetçiliğe, Ergenekon Bayramı gibi millî bayramlarını en sıcak, en içten şekilde kutlamaya ihtiyacı vardır.

Ergenekon'dan çıkışın geleneklerimizde çok önemli bir yer tutmasının asıl önemli olan tarafı, gençlerimize ve bütün milletimize içinde bulunduğumuz şartlar ne olursa olsun, daima bir yol bulma gücüne sahip olduğumuzu hatırlatmasıdır. Bu gün sosyal yönüyle ümitlenmenin, yenili-

---

[28] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 54-55.

[29] Ziya Gökalp, *a.g.e.*, s. 18.

[30] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 321.

ğe, gençliğe, yaşamaya, canlanmaya, dirilmeye ... doğru bir ümitlenmenin çok tabiî olduğunun bilinmesini sağlayan bir gündür. Milletlerarası savaşta kullanılan ümitsizlik aşılama, moral çöküntüsü yaratma gibi, yaygınlaştığı takdirde en büyük felâket olarak kabul edilmesi gereken bir duruma düşmemek için sonsuza kadar yaşatılması gereken bir gündür. ... Bu sebeple Ergenekon'dan çıkış bayramımız vesilesiyle, milletimize ümit, canlanma azmi verilmeli, bu yöndeki tarihimiz ve efsanelerimiz anlatılmalıdır. Çocuklarımıza Yunan efsaneleri yerine mutlaka kendi efsanelerimiz öğretilmelidir. Milletimiz bu bayram vesilesiyle her yıl yeni başarılara, yeni atılımlara yönlendirilmeli ve daima morali yüksek, güçlükleri yenmeye kararlı hale getirilmelidir.[31]

Yazgan da Gökalp gibi bir milleti bir devleti ayakta tutan unsurun o milletin o devletin millî kültürü olduğunu belirtir. Millî kültür dil, musiki, folklor, tarih gibi unsurlardan oluşur. Devleti ve milleti ayakta tutabilmek için millî kültür unsurlarımızı değiştirmemeli, kendi kökleri üzerinde geliştirmeliyiz.

Milletleri elbette topla tüfekle ortadan kaldırmak mümkün değildir. Tarihte böyle silahlarla tümden imha edilmiş hiçbir millet yoktur. Ancak dilini ve gönül dili olan musikisini kaybederek tarihin mezarlığına gömülmüş pek çok millet vardır. Bu milletlerden maddî kültür unsurları günümüze gelmiş olabilir. Ancak bunlar bir kale, bir tapınak, bir duvar olarak, sadece bu milletlerin mezar taşlarını teşkil ederler. Millet topyekûn mezarda yatarken mezar taşının hatıra olmaktan öte ne manası olabilir? Tersine topla tüfekle, yüzlerce atom bombasıyla, varsa daha şiddetli bombalarla, bütün binaları yıkılmış bütün tersanelerine girilmiş, bütün varlığı elinden alınmış olsa da, diliyle, diğer kültür unsurlarıyla hayatta kalan insanlar millet olma vasıflarını devam ettirseler, büyük bir kısmı bile mezardayken, belki mezar taşları olmaz ama dimdik bir millet olarak yaşamaya devam ederler. Sadece dilimizi ve kimlik kartımızı teşkil eden diğer özelliklerimizi kaybetmemek için, her türlü tehlike göze alınabilir. Çünkü millet olarak yaşamanın başka yolu yoktur.[32]

Kısacası Yazgan'a göre bir devlet için en önemli iş kültürdür. Kültür unsurları beşeridir, kültür millîdir. Dil beşerîdir, ama her milletin dili farklıdır. Müzik beşerîdir, ama her milletin müziği başkadır... Bunları korumak, yaşatmak, kendi kökü üzerinde geliştirmek, millet olarak var olmanın, dünyada kalmanın tek şartı, devlet olarak bu vazifeyi yerine getirmek, devlet olmanın ilk şartı, devlet kurmanın sebebi hikmetidir. Kendi diliyle eğitim yapmayan, kendi musikisini öğretmeyen devletler, kendi kendilerinin mezarlarını kazıyorlar demektir.[33]

---

31 Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 256-257.

32 Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 102.

33 Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 102.

Yazgan'a göre, Türkiye iktisadî sıkıntılarını azaltabilir, gelir dağılımını düzeltebilir, borçlarını ödeyebilir, herhangi bir silahlı harbe girse ondan da muzaffer çıkabilir. Fakat içinde bulunduğu silahsız kültür mücadelesinde gelinen bu noktadan derhal ve kesin olarak dönüp kendi kültürel kimliğinin bütün unsurlarını, bütün derinlik ve genişliğiyle canlandırmazsa, ölmeden mezara konulan millet olacaktır.[34] Fındıkoğlu ilmî ve felsefi bir düşünce geleneğinin kurulamadığı ve adeta bir kültür buhranı içinde bulunan Türkiye'de millî kültür yaratacak aydının özelliklerini belirler. Yazgan millî kültür konusunu işlerken Türkiye'de aydın problemine de değinir. Ona göre,

> *"Bizim işverenlerimizin önemli bir kısmı Batı kültürünün uşaklığını yapmaktadırlar. Bunu, sevdikleri, bu kültürden anladıkları için değil, onların beyinlerine Türk kültürü ile ilgili aşağılık kompleksi yerleştirildiği için yapıyorlar. Bu ülkenin alın terini sömürerek zengin olan insanlarımızın Türk kültürü yerine Batı kültürüne hizmet etmeleri bugün bizim içinde bulunduğumuz durumun açık bir göstergesidir. Türk Milleti'ni yıkmanın, yok etmenin, Türk kültürünü yok etmekle gerçekleşeceği inancıyla tek Türkçe kelime bulunmayan levhalarla bütün caddelerimizi, sokaklarımızı kirlettiler. Yerli olduğu halde kendi ürünlerine koydukları yabancı markalarla ürünlerimizi kirlettiler. Edebiyatımızda da Türk Milleti'ne küfretmekle, iftira atmakla kendilerini daha üstün, kültürlü sayan bir grup doğdu.[35] Batı, içimizde ajan okulları açıyor, Türk kültürünün horlanmasını sağlıyor. İçimizde aydınlardan oluşan yeniçeriler yetiştiriyor ve bunları her vesileyle yüceltiyor."*[36]

Her şahıs nasıl diğerinden farklı ise, her milletin de birbirinden farklı olduğu unutulmamalıdır. Her milletin dili, müziği, sanatı, eğlence anlayışı, yas tutuşu, kısaca her türlü tutum ve davranışları farklıdır. Ama her millette dil, müzik, sanat, eğlence mutlaka vardır. Hiçbir milletin kültür unsurları diğer milletinkinden üstün değildir. Kültürler arasında tesir mümkündür ve zaman içinde bazı kültür unsurlarında değişmeler de olabilir. Ancak başka milletlerin manevî kültür unsurlarını devlet eliyle bir millete kabul ettirmek, kendi kültür unsurlarını okullarından kovmak devletin bindiği dalı kesmesi demektir. Özet olarak devlet millet içindir, gücünü millete saygısından alır, adaletten alır. Her şey milletle beraber ve millet için yapılmalıdır. Milletin değerlerine aykırı her şey düzeltilmelidir. İktisadî ve sosyal kanunların gücünün devletin gücünden üstün olduğu unutulmamalıdır. Her şahıs nasıl farklı ise, her milletin de üst kimliği farklıdır. Üst kimliği alt kimliklere feda etmek, hiçbir millî devlette görülmüş değildir.[37] Yazgan'ın en çok üzerinde durduğu kültür unsurları dil, eğitim, ekonomi ve siyasettir.

---

[34] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 112.

[35] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 322.

[36] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 296.

[37] Yazgan, *a.g.e.*, s. 169-171.

2.2.2. Dil

Türk ulus-devletinin kuruluş felsefesini hazırlayan Gökalp milleti kültür, eğitim dil üçlüsüne dayalı olarak tanımlamış; dilde Türkçülüğün ya da dil sosyolojisinin ilkelerini tespit etmiştir.

Ziyaeddin F. Fındıkoğlu dili millî birliğin ve kültürel zenginliğin aynası olarak ele almıştır. Dil kültürün zaman ve mekân boyutlarında aktarılmasını ve zenginleştirilmesini sağlayan temel mekanizmadır. Ayrıca dil düşünmeyi sağlayan bütün mefhumların kalıbı, çerçevesidir. Dil düşünmeyi ve düşünülen şeyi ortaya koymanın aletidir. Gelişmiş bir dil sayesinde ancak, ileri bilgi ve kültür düzeyine ulaşılır. Ona göre Türkiye'de eğitim ve bilim dili 1908'den önceki devrede Arapça ve Farsçanın etkisiyle halkın anlayamadığı, eğitimde öğrenilmesi güç bir yazı dili haline gelmiş, halk dili ile aydın zümrenin dili ayrılmıştır. 1908-1928 sadeleşme dönemidir. 1928'den sonra siyasî mekanizmanın etkisiyle Türk dili yine halkın ve çoğunluğun anlayabileceği bir dil olmaktan çıkmış, müdahaleler yoluyla dilde yapılan rasgele değişiklikler temel mefhumların yerleşememesine yol açarak, hem eğitim faaliyetlerinin verimliliğine hem de kültürün gelişmesine engel teşkil eder bir duruma gelmiştir. Fındıkoğlu 1940'lı yıllardan itibaren yazdığı yazılarında dil sosyolojisinin prensiplerini açıklamış, devletin dil politikasının bu prensipleri dikkate alacak şekilde ayarlanmasını önermiş, sosyal realitede gördüğü dil bozukluklarını da sürekli yazdığı gazete ve dergi sütunlarında tek tek işaret ederek düzeltilmelerinde bizzat etkili olmuştur.[38] O yıllarda Türk dilinin Batı dillerinin etkisi altına girmemesi konusunda dikkati çekmiştir.

Turan Yazgan özellikle 1980'li yıllardan sonra Türkçenin Batı dillerinin, özellikle İngilizcenin etkisi altına girerek tanınmaz hale gelmesini eleştirir. Cadde ve sokaklarda işyerlerinin tabelaları dilimizi kirletmekte, yabancı dille eğitim yapan lise ve üniversiteler Türkçenin bilim ve kültür dili olarak gelişmesini engellemektedir. Cumhuriyet Dönemi'nde ve sonrasında ilim insanlarının etkisiyle bu gidişe dur denilebilmesine ve ikaz edilen yanlışlıkların düzeltilmesine rağmen, 1990'lı yıllardan itibaren küreselleştirici güçlerin etkisiyle birlikte bu kirlenmenin önüne geçilememektedir.

Bildiğiniz gibi Türk tarihi Atatürk'ten sonra, maalesef, Greko-Latin kültürünün okullarımıza bütünüyle sokulması neticesinde köklerine indirilemedi. Şu anda Türkiye Devleti'nin, ne yazık ki, kendi okullarına, üniversitelerine yetecek Türkçe hocası yoktur. Vakıf olarak yurt dışına göndermek için de en çok güçlük çektiğimiz saha Türk dilidir. Bütün bunlar, Atatürk'ten sonra devletimizin Türk diline ve tarihine önem vermeyen bir devlet haline getirilmiş olmasının çok acıklı bir sonucudur. Bu

[38] Nevin Güngör, *Kültür Eğitim Dil Üzerine Görüşleri İle Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu*, Kültür Bakanlığı Yayını, s. 214-215, Ankara 1991.

sonuç çok daha başka felâketleri beraberinde getirdi. Levha kirlenmesinden dilimizin batı kelimeleriyle doldurulmasına ve *prodakşının lav oluşunun nedeni söprayzing bir durum yaratıyor* diyen üniversite mezunlarının Türkiye'yi kontrollerine almalarına kadar sürdü. Bugün Türkçe ile eğitim yapmak; Türkçe ile eğitim yapan okullardan mezun olmak; ikinci sınıf okulların mezunu, ikinci sınıf vatandaş olmak manasına geliyor.[39]

Yazgan'a göre Türkiye'nin en büyük problemi, eğitim dili olarak Türkçeyi okullarından kovmasıdır. Eğitim dili olarak Türkçeyi okullarından kovma alışkanlığını Türk Cumhuriyetlerinde açtığı okullarına da sirayet ettirmiştir. Bugün Türkiye Cumhuriyeti Devleti Türk Cumhuriyetleri'nde İngiliz diliyle eğitim yapan liseler açmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Türk Dünyası'nda kurduğu üniversitelerde yarı yarıya Rus Dili ile Kazak Türkçesiyle eğitim yapıyor. Rus diliyle eğitim yapmak için Türkiye Cumhuriyeti devlet bütçesinden hangi mantıkla para ayırabiliyor? Türk Devletleri'nin Fransız diliyle, İngiliz diliyle eğitim yapan okullar açmaya izin vermesi aptallık ve ahmaklıktan da öte millî cinayettir.[40]

2.2.3. Eğitim

Ziya Gökalp'a göre eğitimin esas amacı fertlere harsı (millî kültürü) benimsetmek, millî fertler yetiştirmektir. Millî fertler yetiştirmek ise doğrudan doğruya millet yapmaktır. Millî eğitimin amacı şahsiyet sahibi ve milleti temsil edici fertler yetiştirmektir. Yazgan da Gökalpvari bir anlayışla bütün toplumsal problemlerin kaynağında eksik ve yanlış eğitim anlayışını görür.

> *"Vakfımız, Türkiye'nin bütün problemlerini, yapılan eğitimin çağa uymamasına bağlamaktadır. Bilgi vermek artık okulların işi olmaktan çıkmıştır. Bilgileri kaydedip saklamak da insan hafızasının işi olmaktan çıkmıştır. Çünkü bunların yerine çok daha verimli, çok daha cazip, çok daha geniş makine ve teçhizat üretilmiştir. Çağımızda bilgiye ulaşmak çok kolaylaşmış ve çok ucuzlamıştır. Küçücük bir disk birkaç raf kitabı içine alabilmektedir. Böyle olunca okulların işinin bilgiye ulaşmayı öğretmek, çocukları düşünmeye alıştırmak, arama, bulma, çözmeyi başarmaya alıştırmak olduğu kesindir. Biz de bütün okullarımızda bunu yapmaya gayret ediyoruz. Türkiye'de de elli dakikalık ders anlatıp, bunların yüzde kaçını hafızaya kaydettiğini ölçen öğretmenlik metodunun son bulmasını diliyoruz. Türkiye'de yükseköğretimden mezun olanlar bile düşünmeye alıştırılmadıkları için şeyhler, beyler, başkanlar ve benzerleri, muteber insanları kandırmaya, uyutmaya, sömürmeye hazır beklemektedir."*[41]

---

[39] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 219-221.

[40] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 131.

[41] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 61-62.

Yazgan'a göre eğitim sistemimiz millî ve gelişmiş değil. Ülke içinde ve dışında, devlet parasıyla, yabancı dilde öğretim yapan bir ülkeyiz. Türkiye'de yabancı dille eğitim yapmak affedilmez bir suçtur. Avrupalı yabancı dili nasıl öğretiyorsa, biz de öyle öğretmeliyiz. Türkçeyi düşünce dili olarak, ana dil olarak geliştirmek için de yabancı dille eğitim yasaklanmalıdır.[42] ... Hâlâ milyonlarca insanı okuma-yazmadan mahrum, milyonlarca insanı düşünmekten alıkonulmuş bir eğitimden geçmiş, her sene yüz binlerce çocuğumuz üniversite kapılarından geri dönmektedir. Özel okullarla resmî okullar arasında her seviyedeki eğitimde korkunç bir kalite farklılığının yaşandığı, bizi açık toplum yapısından kapalı toplum yapısına götüren bir eğitim sistemine sahibiz.[43] Fındıkoğlu da 1940'lı yıllarda yazdığı yazılarında bu duruma dikkati çeker. Ailelerin çocuklarını iyi eğitim almaları için Türk liselerine değil, yabancı liselere kaydettirmeye çalıştıklarını beyan eder. Bugünkü Türkiye'de yabancı dille eğitim yapan liselerin dışında ilk ve ortaokullar, üniversiteler de çoğalmıştır ve bunlara rağbet de artmaya devam etmektedir.

Yazgan'a göre, Türkiye'de eğitim millî olmayınca millî düşünebilen fertler yetiştirmek de mümkün olmamaktadır. Türkiye'de medya patronları da millî görüşten mahrumdurlar. Basın-yayın gücünü ellerinde tutanlar, millî meselelerin tamamını saptırmaya devam etmektedirler. Millî kültür unsurları okullardan kovulursa; bayrağını, vatanını, devletini sevmeyen veya sevdiğini zanneden nesiller yetişirse, o ülkede ve toplumda yabancıların düdüğü öter. Türkiye'de böyle bir problem varsa, bu sonuç milletler tarihi için oldukça uzun bir zaman süren kültür savaşının sonunda ağır ağır oluşmuştur. Bunu düzeltmenin yolu siyasettir.[44]

Türkiye'de Vakıf üniversiteleri büyük çoğunlukla, Türkçeyi adeta hakir görmektedirler. Temel öğretim ve orta öğretimde yabancı dille eğitim, aileler için adeta mutlaka ulaşılması gereken bir amaç haline getirilmek istenmektedir. Çocuklar da bunun köleleştirilmiş vasıtası olarak görülmektedir. İstihdamda gerekli gereksiz olduğuna bakılmaksızın, yabancı dil her türlü kabiliyetin önüne geçmektedir. Yabancı dil bilen bir ahmak, kabiliyetli ve dirayetliye tercih edilmektedir. Türk alfabesi adeta fiili olarak değiştirilmiştir. *Cafe* yazıp *kafe* okumaya mecbur olduğumuz bir ortam yaratılmıştır. Hiçbir yabancının girmesinin mümkün olmadığı konferans salonlarında çıkış kapıları *exit* yazılarak gösterilmektedir. Yabancı dil bilgiye ulaşmada kullanılan bir vasıtadır. Gerekli olan herkese tıpkı Fransız'ın, İngiliz'in ... öğrettiği gibi öğretilir. Yabancı dille eğitim millî cinayettir. Tarihte kılıçla, topla, tüfekle yok edilmiş hiçbir millet yoktur. Tarih sadece dilini kaybettiği için yok olmuş milletlerin mezarlarını bize

[42] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 79.

[43] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 91-92.

[44] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 333.

göstermektedir. Bu problemin çözümü siyasetten geçer. Siyasi güçlerimizi bu konuda ikna etmek için bütün kurum ve kuruluşlar, sonsuz bir gayretle çalışmalıdırlar.[45]

Okullarımızda bir taraftan düşünen insan yetiştirilirken diğer taraftan da millî kültür unsurları en iyi şekilde öğretilir ve değişmemesi gereken unsurlar da benimsetilir. Aksi halde düşünmeyen insanlar sürü olurlar. Sürü olan insanlar için eğitim harcamaları boşa yapılmış demektir.[46]

Turan Yazgan, tıpkı Ziya Gökalp ve Ziyaeddin F. Fındıkoğlu gibi eğitim yoluyla millî değerlerle donanmış, milliyet ve tarih şuuruna sahip, idealist fertler yetiştirmemiz gerekir görüşündedir. Fakat yabancı dille eğitimin revaçta olduğu, Türk diline rağbet edilmediği, Türkçenin bilim dili olarak geliştirilmesi kaygısının duyulmadığı bugünkü eğitim sistemimizle böyle fertler yetiştirmek mümkün olmamakta; dolayısıyla Türk sosyo-kültür yapısı yukarıda tasvir edildiği gibi çözülüşe geçmiş durumdadır. Bu durum karşısında Turan Yazgan milletleşme sürecini tamamlamış Batılı toplumlar ile Türkiye'yi karşılaştırır:

> *"Peki, biz ne yaptık? Doğu Anadolu'ya çok yakın zamana kadar, radyo dalgalarımızı bile ulaştıramamanın utancını duymak şimdi neye yarar? Doğu Anadolu'ya yol, okul, sağlık ocağı gibi sabit sosyal sermaye yatırımlarını yaptığımız halde, içini boş bırakmanın utancını duymak şimdi neye yarar? Doğu Anadolu'yu sürgün yeri olarak düşünmedik mi? Amerikalı misyonerler oralarda boğaz tokluğuna cirit atarken biz idealistler yetiştirip oralara salabildik mi? Hâlâ Kırgızistan'da, 200 dolara dere tepe demeden çalışan yüzlerce misyoner var. Biz ise devlet olarak kültür ateşemize 5500 dolar, öğretmenlerimize 2000 dolar maaş veriyoruz. Bulduklarımız da birer ülkücü olarak çalışıyor mu? Uzun vadeli hangi planı uyguladık? Atatürk, Kerkük-Musul için yedi defa çizme giydi. Çünkü uzun vadeli hedefi olan bir ülkücüydü. ... Ülkücü demek; şahsi menfaatlerini toplum menfaatiyle çatıştığı zaman, severek feragat edebilen demektir; vatanın her köşesinde fedakârlıkla çalışmayı kutsal sayan demektir; eğilmeyen, bükülmeyen, sapmayan, şaşmayan, namuslu, faziletli, cefakâr insan demektir; mukaddes değerleri canı pahasına koruyan ve bunlardan herhangi birinin tüyüne dokunulduğu veya tehlikeye uğrama ihtimali bulunduğu zaman, ölümü göze alarak, hesabını soran demektir. Mukaddes değerler vatanın devletin bayrağın birliğidir. İstiklalimizdir, hürriyetimizdir, millî refah ve huzurumuzdur. Bunların yanında insan olmanın şartı olarak da uzun vadeli millî ideallerin peşinde koşmak yer almalıdır. 200 dolara Kırgızistan'da dağ tepe demeden çalışan*

[45] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 253-254.

[46] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 333.

Amerikalı gençler, gerçek birer ülkücüdürler. Ne yazık ki, bizim böyle bir konuda onları örnek almamız gerekmektedir."[47]

Ziya Gökalp ve Ziyaeddin F. Fındıkoğlu gibi, Turan Yazgan'a göre de millî yapımıza uygun, millî değerlerimizle donanmış bir eğitimin verilebilmesi ve millet ve tarih şuuruna sahip gençlerin yetişebilmesi bu özelliklere sahip öğretmenlerle mümkündür. Atatürk döneminde bu özellikleri taşıyan idealist öğretmenler yetişmiş ve Türkiye'yi de kalkındırmıştı, ancak artık böyle öğretmenlerin sayısı çok azalmıştır. Bununla paralel olarak öğretmenlik mesleğinin değeri de düşmüştür.

Öğretmenler! Yeni nesil sizlerin eseri olacaktır diyen Atatürk çok güzel söylemiştir. Türklerin geleceği elbette öğretmenlerin elindedir. Öğretmenlerin yetiştirdiği gençler hangi geleceğe koşuyorsa, Türkiye o geleceğe kavuşacaktır. Gelecek bu gençlerin sahip olacakları meziyetler ölçüsünde parlak olabilir. Atatürk döneminde öğretmene itibar edildi, onun yetiştirdiği gençler uzun süre Türkiye'yi ayakta tuttular. Öğretmenlik mesleği itibarını kaybettikten sonra Türkiye'de düşüş başladı. Düşüş ekonomik düşüş olsa çok önemli değildir, onu çok kolay kazanabilirsiniz. Bu düşüş ahlâkî düşüştür. Türk geleneklerinin göreneklerinin yok edilmesidir. Türk kültürünün katledilmesidir, Türk kültürünün okullardan kovulmasıdır, asıl düşüş budur. Suçun maalesef normal bir hadise haline geldiği, getirildiği, akla ve hayale gelmeyecek suç çeşitlerinin doğduğu bir Türkiye'de yaşıyoruz. ... Öğretmenler ahlâkın aşılayıcısıdır. Erdemli olmayı benimsetendir. Öğretmen bilgi veren değildir. ... Öğretmenin fonksiyonu, artık bilgiyi vasıta yaparak, vatana, millete, devlete yarayışlı, bayrağına saygılı nesiller yetiştirmektir. Köküne bağlı, soyunun ahlâkıyla ahlaklanmış, düşünen, arayan, bulan, çözen, tahlil ve sentez yapan, araştıran, konuşan, tartışan insanlar yetiştirmektir. ... Öğretmen mutlaka bu yöndeki görevine döndürülmelidir.[48]

2.2.4. Ekonomi

Yazgan'a göre, son 10-15 yıl boyunca Türkiye mütemadiyen iç ve dış borçlanmaya itilmiştir. Çok az sayıda rantiye, bütün bir milletin bütçeye aktardığı kaynakların yüzde 100'ünü faiz olarak emmiş ve emmektedir. Bu arada, banka soygunları ve yurt dışına sermaye kaçırılışı had safhaya vararak ülkeyi dışa karşı çok zayıf duruma düşürmüştür. Tam manasıyla sömürülen bir toplum ortaya çıkmıştır.[49] Türkiye'nin ekonomik kriz yaşadığı, IMF'den yüksek faizle kredi alıp dışarıya ve içeride parasını yüksek faizle devlete borç olarak veren spekülatöre borç ödediği 2000'li yıllarda Yazgan millî şuurla hareket eden, millî değerlere sahip olan bir yönetici tipinin gerekliliğinden ve yapması gerekenlerden bahseder:

[47] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 116.

[48] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 244.

[49] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 122.

"Her borçlanma buhranı biraz daha büyütecektir. Devlet dışarıya kaçmış olan ve içeride spekülasyonda ve borç vermede kullanılan parayı bir nizama bağlamak zorundadır. ... Bunların ekonomik güçlerini ülke içinde üretime döndürmenin yolunu bulmak gerekmektedir. Kötü niyetlilerin dışındakilerin bunu yapmaları kendilerine hiçbir zarar vermemelidir. Elbette parası olan yüzde 100 faize koymayı tercih edecektir. Etmiştir... Ama üretime geçmek yalnız kendi çoluk çocuklarının istikbalini değil, bütün ülkenin istikbalini kurtaracaktır. Türkiye böyle bir seferberliği başlatmak zorundadır. Fiilen çalışılarak doldurulan saatler toplamı üzerinden çok cazip teşvikler ve muafiyetler verilmeli, bütün makineler ve işgücü çalışmaya yönelmeli, yalnız ve yalnız çalışma mükâfatlandırılmalıdır. ... Budalaca sürdürülen ithalat terbiye edilmelidir. ... Dünyada ne komünizm, ne liberalizm, ne de herhangi bir izm vardır. Sadece milletlerin menfaati ve dünya kaynaklarının paylaşılması vardır. Amerika'ya bir düzine çorap fazla satamazsınız. Sovyetlerde komünizm olsaydı Özbekistan Beyaz Rusya'dan geri kalmazdı. Bütün mesele akıllı, dürüst, namuslu, millî menfaatleri esas alan yönetimdir. Kısaca millî yönetimdir."[50]

Yazgan'a göre, bir şahıs için borç içinde yüzmekle, bir devlet için borç içinde yüzmek, alacaklılar karşısında çok farklı bir durum meydana getirmez. Borcu borçla ödemek ise aczimizin daha da artması demektir. Acz içinde vereceğimiz tavizlerin sonradan geri alınması çok güçtür. Türkiye her nasıl yapacaksa, yurt dışındaki kaynaklarını en kısa sürede ülke ekonomisine kazandırmak zorundadır. Ayrıca ülke içinde de harekete geçirilmeyi bekleyen kaynakları derhal harekete geçirmek ve tasarrufları azamî dereceye çıkarmak ve bunlarla ekonomiyi transfer ekonomisinden, yatırım ekonomisine çevirmek zorundadır. Ülke içindeki kilit kaynak sahiplerinin bunları yatırıma dönüştürmesini beklemek boşunadır. Çünkü devlet bunlara borçlanmaya devam ettikçe ve bundan en az yüzde elli gelir sağlamak mümkün oldukça, sermaye sahiplerinin fabrikayla, işçiyle, sendikayla, belediye ve benzerleriyle uğraşmayı göze alacaklarını bekleyemezsiniz.[51]

Türkiye iktisadî gelişmesini başlatmak için *nereden buldun* sorusunu sormakla yetinemez. Rusya Federasyonu'nun yurt dışındaki kaynaklarının nasıl getirildiğini incelemek gerekir. Yüzlerce milyar dolar kaynağımızın içeride bu millete hizmet etmesi için insanların dinine, imanına, vicdanına, kanına, namusuna müracaat etmelerini sağlamak gerekir. Bu konuda da bir seferberlik başlatmaya ihtiyaç vardır. Bunun yanında, mukayeseli üstünlüğü olmayan hiçbir mal ve hizmeti dışarıdan getirmeme seferberliği, yerli malları ve hizmetleri mümkün olduğu ölçüde tercih

[50] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 59-60.

[51] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 97.

etme seferberliği, iktisadî milliyetçilik seferberliği, çalışma seferberliği, çalışmayı, sadece çalışmayı teşvik edip, başta devlet olmak üzere bütün kurum ve kuruluşlara dilenmeyi yasaklama seferberliği şarttır![52]

Yurt dışından bizdeki benzerlerinden üstünlüğü olmayan malları ithal etmek vicdansızlıktır. Bu fikri saptıranlar ticaret serbesttir. Artık devletler arasında siyasî sınırlar bile kalkarken ticari sınırların mantığı yoktur derler. Bu fikri savunanlara; *"Amerika liberal değil mi, Avrupa liberal değil mi? Onlar serbest ticarete bağlı değil mi? O halde (neden) Türkiye'den bir düzine fazla çorap almıyorlar?"* diye sormak gereklidir. Bu soruyu sorduğunuzda konuyu saptıranlar kotalardan, anlaşmalardan bahsederler. İngiltere'den bavul ithal etmenin kotası, anlaşması yok derler. İthal ettiğimiz malların markalarıyla reklâmını yapmak mümkündür. Hiçbir Avrupalı veya Amerikalı veya Rus, Türkiye'den ithal ettiği mal için *üstelik Türk malı* diye reklâmını yapmaz! Çünkü böyle bir reklâm çocuklarda aşağılık duygusu yaratır.[53]

Yazgan'a göre *kayıt dışı ekonomi, kanundışı ekonomi* demektir; bunun diğer herhangi kanun dışı bir fiilden, mesela esrar kaçakçılığından, hırsızlıktan, farkı yoktur. Türkiye'de devlet bu kadar geniş bir suçlunun üzerine gidemediği için kayıt dışı şeklinde yumuşatılmış bir ifade kullanılıyor. Çünkü suçun oluşumunda devlet rol oynamıştır. Devlet bu rolünü, milletin iktisadî ve sosyal şartlarına uymayan kanunlar çıkararak ve müesseseler kurarak oynamıştır. Durum böyle olunca devlet, diğer suçluların da üzerine gidemez.! Bütün yetkililerin gözünün içine baka baka, suç işlenmeye devam edilir. Suç, suçluluk önemini kaybeder, yaygınlaşır. Namuslu olmak aptallıkla eş anlama gelmeye başlar. Yapılacak şey Avrupa Birliği'ne uyum paketlerinden önce, daha hızlı olarak Türk'e uyum, Türkiye'ye uyum paketleri hazırlamak ve bunları hayata geçirmektir. Aksi halde, iktisadın kanunlarına ters, sosyal bünyenin özelliklerine ters kanunlar ve müesseseler iktisat, töre ve benzerleri gibi kendisinden daima daha güçlü olan sosyal kanunlar tarafından mağlup edilir; devlet zaafa uğrar, güçsüzleşir, küçük düşer.[54]

Yazgan'a göre, ırkçılıkla ilgisi olmayan milliyetçiliğin, Avrupa ülkelerinde en canlı ve ölmez şekilde tatbik edilen şekli *iktisadi milliyetçilik*tir. Bir Alman Fransız şarabını, bir Fransız Alman birasını daima boykot eder. Yıllardır aralarında yaşayıp gözleri bu sebeple fal taşı gibi açılan işçilerimizin gözlemlerini dinleyiniz. Türkiye açısından tütün ve sigara ithal eden bir ülke olmak, yurt dışındaki tarımı ve imalatı destekleyen bir ülke olmaktır. Bunların Türkiye'de üretimini yapanların, bu üretim gelirinden mahrum kalması ve ayrıca işsiz kalması işin cabasıdır. Mukaye-

52 Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 81.

53 Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 80.

54 Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 139-141.

seli üstünlüğümüzden dolayı gittikçe arttırılması mümkün ihracat potansiyelimizden ve bunun yaratacağı istihdamdan ve gelirden de yoksun kalmamızı ayrıca zararımız olarak saymamız gerekir. Bu zararları dışa açılmanın, küreselleşmenin, pazar ekonomisinin zarurî sonuçları olarak izah etmek isteyenler, Dünya'yı okumaktan aciz olanlardır. Dünyada pazar ekonomisi yoktur. Dünyada küreselleşme yoktur. Dışa açılmak ziraî ve sınaî üretimimizi durdurmamıza sebep oluyorsa, böyle bir açılma dışarıya teslim olmak demektir. Küreselleşmenin gerçek manası, dünyadaki kritik maddelerin kontrolünün küresel şirketlere geçmesini engelleyen veya engelleme potansiyeli olanları gaddarca törpülemektir. Bu törpülemede ne insan hakları, ne de milletlerarası hukuk, ne din, hiçbir engel tanımaz. ... Türkiye'nin istihdam, işsizlik probleminin büyümesinde; gelir dağılımı ve hatta refah ve huzurunun bozulmasında, iktisadî milliyetçiliğin eksikliği su götürmez bir gerçektir.[55]

Yazgan iktisadî ve ahlâkî açıdan günümüz Türkiyesi hakkındaki görüş ve önerilerini şöyle sıralar: Çılgınlık derecesine ulaştırılan tüketim, beraberinde çılgınca borçlanmayı getirmektedir. Zaten tüketim çılgınlığını sadece her vasıta ile yapılan reklâmlar değil, borçlanmayı kolaylaştıran kredi kartı dağıtımı ile sağlamaktadırlar. Maaşlı bir kimseye birçok bankadan, her biri maaş sınırını aşan kredi kartlarının dağıtılması ve bunun için kullanılan tüketimi teşvik metodu, tasarrufu çoktan unutturmuştur. Tasarrufun rafa kaldırıldığı, tüketimin ve borçlanmanın çılgınlık derecesine yükseltildiği bu ülkede ortaya çıkacak sonuç, hiç şüphesiz üç beş kişinin çıldırması ve intihar etmesinden ibaret değildir. İthalat patlaması, yatırımlar için öz kaynak ayrılamaması, ihracatla ithalat arasındaki farkın olduğu gibi zarurî yatırımlarla tasarruf arasındaki farkın da borçlanılması tabiî sonuçlardır. Böylece borçlu devletin yönetiminde borçlulardan mürekkep ve ödemedikleri oranda suçlulardan mürekkep bir halk ortaya çıkmış olur. Borçlu ve suçlu bir halk sadece tüketim çılgınlığından doğmaz. Bilindiği gibi her kanun ve düzenleyici her hüküm geliri yeniden dağıtır. Eğer kanunlar ve diğer düzenlemeler ülkenin sosyal ve iktisadî şartlarına uygun değilse, o ülkede gelir tersine yeniden dağıtılmış olur. Alt gelir gruplarından üst gelir gruplarına doğru akan gelir, zengini daha zengin yaparken fakiri de gittikçe fakirleştirir. Bu durum kaçak işçilerin, kaçak işçi çalıştıran işverenlerin, vergi kaçıranların, gecekondu kuranların, hırsızlık, kapkaççılık yapanların ve dolandırıcıların çoğalması gibi suçları ve suçluları arttırır. Boynu bükük, sosyal yardımlara muhtaç bir halk meydana getirir. Artan borçlarla birlikte artan fakirlik ve suçluluk ekonomiyi de *"üretim ekonomisi"* yerine *"transfer ekonomisi"* haline getirir. Her kurum ve şahıs dilenmenin de çeşitli yollarını bularak dilenmeye başlar. Her konuda tasarruf bu kısır

[55] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 280-281.

döngüden çıkmanın tek yoludur. Tasarruf bir eğitim meselesi olduğu kadar bir terbiye meselesidir. ... Kalkınmış ülke, tasarruf terbiyesi almış milletlerin ülkeleri olarak tarif edilir. ... Atatürk'ten bu yana Türk yöneticilerinin yanlış politikaları ve Batı'nın uygunluğu düşünülmeden alınmış müessese ve kanunları, adeta toplum mühendislerinin bilerek hazırladıkları suçlu, borçlu ve sessiz, emir alan bir toplum ve devlet doğurmuştur. Türk Milleti dik başlı, zengin, ahlâk ve faziletli bir millet; devleti de güçlü, sözü geçkin, kılıcı keskin bir devlet haline getirecek toplum mühendisliğine ihtiyaç vardır.[56]

2.2.5. Siyaset

Turan Yazgan millî birlik ve bütünleşmenin sağlanmasında siyaset kurumuna ve siyasî bağımsızlığa çok önem verir. Siyasî irade olmadıkça; eğitimde istediğiniz bir yapılanmaya gidemezsiniz, iktisadî ve sosyal müesseselerinizi millî şartlarınıza göre düzenleyemezsiniz, millî kültür unsurları okullarınızdan devamlı kovulur, yabancıların sömürgelerinde uyguladıkları kanunlarla yönetilirsiniz. Bu sebeple okul içi veya dışı sebeplerle düşünmeye alışmış gençlerimiz düşünmeli, planlamalı ve siyasete soyunmalıdırlar.[57]

Yazgan'a göre, her babanın ailesini yükseltmek, yüceltmek, daha zengin, daha müreffeh, daha huzurlu hale getirmek için uğraşması gibi, milletine sahip çıkmak isteyen insanlar da milletini yükseltmek, yüceltmek, refaha, huzura kavuşturmak; soygundan, sömürüden ve horlanmadan korumak isterler. Bu isteğin gerçekleşmesi için ise bugünkü dünyanın kabul ettiği evrensel bir yol vardır: Demokrasi. Demokrasinin de tek vasıtası siyasî partilerdir. O halde ideali olan, fikri olan, inancı olan insanların, özellikle gençlerin siyasete atılması gerekir. Fikirlerini uygulamaya koymanın başka yolu yoktur. İnsanlar ancak siyasetin içinde fikirlerini yayabilirler ve iktidar oldukları zaman fikirlerini uygulama imkânını bulurlar.[58]

Turan Yazgan, Türkiye'de son yıllardaki anarşi ve kaosun temelinde siyasetteki yozlaşmayı görür; yazılarında bu duruma sık sık dikkat çeker:

Devlet, vakıf ve şahıs arazilerinin on binlerce parçası işgal edilmiştir. Bunların zaman zaman pek azının üstüne gidilince herkes suçluya acır, memura kızar, suçlu da memura direnir. Burada asıl suçlu arazi işgaline göz yuman, yeniden seçilmek için seçim öncesi arazi işgalini görmezden gelen seçilmişler değil midir? Türkiye'de en az bir milyon işveren kaçak işçi çalıştırmaktadır. Göz göre göre kanunları çiğneyen bu işverenlerin üzerine kimler gitmemektedir? Devletin teftiş gücü buna yeter mi? Ara sıra gidilirse bu adaletsiz olmaz mı? Çünkü üstüne gidilebilen ceza gö-

[56] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 271-272.

[57] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 333.

[58] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 331.

rürken diğerleri mükâfatlandırılmış olur. En az altı milyon işçi kaçak ve kayıtsız çalışmaktadır. Bu kadar büyük suçlu kitlesinin üstüne gitmeye hangi devletin gücü yeter? Kaçak ve kayıtsız işçi çalıştıranların birkaç bini yakalansa bu adil olur mu? Kaçak ve kayıtsız işçi çalıştıran suçluların oluşumunda, hükümetlerin kendi iktisadî ve sosyal bünyemize uygun olmayan kanunlarla devleti yönetmekte olmaları etken değil midir? Bu kanunları çıkaran ve kendi bünyemize uymayan müesseseleri kuran meclislerimiz, yani seçilmişler, asıl suçlular değil midir?[59]

Kim ne yapacaksa yapmalı, ama hoşgörü kavramı değişmeli, toplumun yalnız kanunlarına değil; dili, dini, örfü, âdeti gibi kültürüne ve değerlerine aykırı hiçbir şey hoş görülmemelidir. Milletin değerlerine aykırı şeyleri hoş gördükçe suçlar çoğalır ve suçun üzerine gidilemez olur. Meselelerimiz aslında hep yanlışların hoş görülmesinden doğmuş, büyümüş ve baş edilemez olmuştur. Yapılan ilk gecekondu yıkılsaydı, ilk kaçak işçi kaydettirilseydi, ilk kayıtsız işçi çalıştıran işverene kayıt yaptırılsaydı, ilk vergi kaçırana ceza verilseydi, trafiği ilk ihlâl eden önlenseydi, sorunlar bu derece ağır olarak ortaya çıkmayabilirdi. Kendileri insan olarak affedilebilir, hoş görülebilirdi. Ama yaptıkları kanuna, ahlâka ve değerlerimize aykırı fiiller ve maddî unsurlar düzeltilmeliydi. Bunlar yapılsaydı, bugünkü gibi hemen herkesin suçlu olduğu bir cemiyet ortaya çıkmazdı. Suçlu çoğalınca devletin hepsinin birden üstüne gitmesi mümkün olamaz. Eğer bazılarının üstüne giderse diğerleri mükâfatlandırılmış olur. Başka bir ifade ile suçlu mükâfatlandırılmış olur. Suçlu dokunulmadığı için mükâfatlandırılmış olunca devlet küçük düşer, zayıflar, güçsüz devlet haline gelir. Devlet suçlular için değil, millet içindir. Bunu fark edemeyen gelmiş geçmiş bütün hükümetler, durmadan suçluları affeden kanunlar çıkarmışlardır. Normal vatandaş için kanun çıkarmaya vakit kalmıyor. İşimiz gücümüz suçluları korumak ve neredeyse suçlulara dokunulmazlık kazandırmak gibi olmuştur.[60]

Avrupa Birliği'ne uyum paketi çerçevesinde Türkiye'nin iktisadî, sosyal ve kültürel bünyesine aykırı pek çok kanun çıkarılmakta, düzenlemeler yapılmaktadır. Avrupa Birliği'ne uyum kanunlarının her birinin pek çok suçlu yaratacağı şüphesizdir. Kanunları değiştirmekle toplum kısa vadede değişmez. Ama topluma uygun kanunlar toplumu refah ve huzura kavuşturur, geliştirir ve bu gelişmeye paralel olarak mevzuat değişir. Meclislerimiz ve hükümetlerimiz bu bakımdan da, aslî suçlu olarak görülebilir. Devlet küçültülürken, küçük düşürülmemelidir. Suçlu ile suçsuzu ayırt edemeyen devlet, önce adil değildir, sonra suçu teşvik etmiş olur. Devletin görevi uzağı görmek, halkın refah ve huzurunu yaratacak şartları iyi tespit etmek ve buna uygun müesseseler kurmaktır.

---

[59] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 158.

[60] Turan Yazgan, *a.g.e.*; s. 234-235.

Devlet, suçun oluşmasına meydan verecek her türlü engeli ortadan kaldırmak ve her şeye rağmen az sayıda işlenecek suçların cezalarını, asla affetmeden ve geciktirmeden, verilmesini sağlamalıdır. Devlet yeniden yapılandırılacaksa, hareket noktası ancak ve ancak, millî şartlar ve millî değerler olmalıdır.[61]

Yazgan'a göre bir ülkenin sosyal kurumları birbiriyle etkileşim içindedir; birindeki bir başarı ya da başarısızlık diğerlerine de aynı yönde yansır. Devleti yönetenler milliyet mefkûresine ve millî değerlere sahip olurlarsa, vatanî ahlâkla üzerinde yaşadığımız toprağa bağlı olurlarsa, millî dayanışma ve bütünleşme sağlanır. İktisadî başarıların olmazsa olmaz şartı siyasî istikrardır. Ülkenin, devletin, milletin ve bayrağın tekliği konusunda içeride ve dışarıda kesin kanaatin oluşması, kafalardan bütün şüphe ve endişelerin silinmesi de siyasî istikrarın olmazsa olmaz şartlarındandır.[62]

3. Batı İle İlişkiler ve Küreselleşme

Turan Yazgan da Batılılaşma konusunda Gökalp ve Fındıkoğlu gibi düşünür; Batılılaşmak batılılar gibi kendi ülkesini sevmek ve yükseltmeye çalışmak, dışarıda misyoner gibi kendi ülkesini tanıtmaya çalışmaktır. Yazgan Batı'nın ikiyüzlülüğünün ve çifte standartlılığının farkındadır ve bunu çeşitli vesilelerle ve Türkiye gibi ülkeler için farklı boyutları ve örnekleriyle sık sık vurgular:

> *"Batılı ülkeler Kıbrıs'ta iki ayrı halkın birleşmesini savunuyorlar, ama Balkanlarda benzerlerini niye ayırdıklarını hiç sormuyorlar! Kendi ülkelerinde terör eylemleri düzenlendiğinde, bu eylemleri yapan teröristleri, kendileri hapishanede öldürüyorlar. Fakat iş bize gelince, terörist başlarını krallar gibi yaşatmamızı istiyorlar! Amerika ve Avrupa'daki televizyonların hemen hiçbiri Ermenilerin asılsız iddialarını karşısında Türklerin görüşlerine yer vermiyorlar. Buna karşılık, bizim televizyonlarımızda Türklüğe karşı ön yargı taşıyan her türlü fikir, görüş ve düşüncelerin yayınlanmasını fikir ve düşünce hürriyeti olarak yutturmaya çalışıyorlar."*[63]

Gökalp 20. yüzyılda Batı'da teknoloji alanındaki gelişmeleri görüp Batı'dan teknoloji alalım, fakat kültür unsuru almayalım düşüncesindedir. Turan Yazgan 20. ve 21. yüzyılda teknolojik yeniliklerin sadece Batı'ya ait olmadığını, evrensel olduğunu, diğer milletler gibi Türk Milleti'nin de bu birikime katkıda bulunduğunu görür. Ona göre teknoloji reddedilemez, teknolojiyi ileri seviyede ve yoğun şekilde kullanmak hem hakkımız,

---

61 Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 158.

62 Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 159-160.

63 Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 67-68.

hem aklımız gereği önceliğimizdir. Ancak teknoloji yabancı kültürün girişine yol açmamalıdır. Teknolojiye bu görevi yüklemiş olan küresel sermaye ve güçlere karşı akıl yoluyla her türlü engelleme ve direniş yapılmalıdır.

Teknoloji Batı'ya ait değildir, insanlığın malıdır ve aklın zaferidir. Her millet kadar Türklerin de teknolojiye katkısı vardır. Meselâ matematiğe sıfırı ekleyen El-Cabir ül-Türk, adından da anlaşılabileceği gibi Türk'tür. Sibernetiğin temelini atan Artukoğlu Ebu Mahmut İz de bir Türk'tür. ... Masaüstü bilgisayarı icat eden Azerbaycanlı Âlim Lütfullah da bir Türk'tür. Dünyada saf liberalizm veya komünizm yoktur. Bunları vasıta olarak kullanan ve kullanmış olan ve fakat kendi ülkelerinde sadece millî menfaatlerini azamileştiren karışık iktisat politikalarını uygulayan küresel güçler vardır.[64]

Bugün ulus devletlerin ortadan kalkacağı, hudutların yıkılacağı, yönetimin hâkimiyetinin hiçbir ülkede halkın kendisine bırakılamayacağı, millî dil, millî kültür, millî ekonomi gibi kavramların birer safsatadan başka hiçbir anlam taşımayacağı şeklindeki görüşler, dünyayı paylaşacak güçlerin dayatması ile hayata geçirilmektedir. Bu dayatmada Avrupa Birliği önemli bir rol oynamaktadır. Amerikan kapitalizminin dayatması da zor kullanmaksızın, yarattığı havadan istifade ile kolaylıkla başarıya ulaşmaktadır. Çoğu ülkelerde birtakım aydınlar ve hükümetler, çoğu kere inanarak bu kaçınılmaz sonuca milleti alıştırmak için adeta çırpınmakta ve kurtuluşun tek yolunun küreselleşme olduğunu savunmaktadırlar.[65]

Küreselleşme, liberalizm, kapitalizm, sosyalizm, komünizm, insan hakları, demokrasi, ifade, vicdan ve fikir hürriyeti gibi kavramlar Batılı ülkelerin sömürecekleri, soyacakları ülkelerde soygun ve sömürüyü gerçekleştirmek için kullandıkları vasıtalardan ibarettir.[66]

Küresel sermaye ve maşaları da Türk kültürüne karşı yürüttüğü savaşta büyük başarı gösterdi. Türk kültür unsurlarına beş kuruş harcamayanlar Batı kültürünün uşaklarını göklere çıkarıp destekledi. Beyinleri devamlı yıkamada ellerindeki vasıtaları alçakça kullandılar, zihinleri parselledi. Artık Türkler İstanbul'da ama İstanbul'un manen satılmış yerlerinde oturacaklar, alışveriş yapacaklar, eğlenecekler. Şu alışveriş merkezlerinin adları üzerinde bir düşününüz: Metrocity, Fenerium, Atlantis, Profilo AVM, Astoria, City's Nişantaşı, Astoria Game Center, Gala Mall, Gala Residence, Gala Town, Cool Expo, Touristica, Cafetour, Ritz Residence, Kemerlife, Morhills, Neopark, Selenium. Millî değerler aşındırıldı, maneviyat çökertildi, halk borçlu ve suçlu hale getirildi, her kurum dilenci oldu! Çözüm düşünmeyi esas alan eğitimdedir. Halkımıza kimse-

64 Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 201-201.

65 Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 77.

66 Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 337.

nin kızmaya hakkı yoktur. Kolay kandırılamayan ve sürü haline getirilemeyen halkı yetiştirmek gerekiyor.[67]

Görüldüğü üzere Turan Yazgan da Gökalp gibi Türkiye'de aydının kozmopolit yapısına karşın Türk halkının Türk Milleti'nin millî değerlerini yaşattığını, halkın eğitimi sağlanırsa toplumun daha sağlıklı bir şekilde yaşayabileceğini düşünmektedir.

Yıllardır siyasîlerimizin de, vicdan sahibi aydınlarımızın da tespit ettiği gerçek şudur: Batı Türklere karşı aklını ve vicdanını işletmekten mahrum hale gelmiş, duygusuzlaşmıştır. Fransa'da *Türkler Ermenileri katletmemiştir, aksine Ermeniler Türkleri katletmiştir* derseniz mahkûm olursunuz. İsviçre'de 5000 imzalı bir dilekçe ile Türklerin soykırım yaptığının karar altına alınmasını isteyen Ermenilere karşı 4500'den fazla Türk'ün imzaladığı *Ermeniler Türklere soykırım yapmıştır* fikrini içeren bir dilekçe kabul edilmediği gibi imza sahibi Türkler yurt dışına sürülmüştür. Sayıları bugün en az 800 milyon olan Kızılderilileri katleden Amerikalılar, çeşitli eyaletlerinde soykırım kararı alabilmişlerdir. Kuzey Afrika'da bir milyon Cezayirlinin kanına giren Fransa aynı kararı almıştır. XX. asır boyunca Balkanlarda, Doğu Anadolu'da, Kerkük'te, Kıbrıs'ta, Rusya'da ve Çin'de katliama uğramış olanlar ne yazık ki, yine Türklerdir. Nevada'da Amerikalılar, Semey'de Ruslar, Doğu Türkistan'da Çinlilerin yaptıkları atom denemeleri ne yazık ki, dünyada sadece Türkleri hedef almıştır. Yine ne yazık ki, bu bölgelerde yaşayan Tük anaları 50 yıl süreyle yüzde 50 ihtimalle ölü ya da (sakat) çocuk doğuracaklardır. Böyle bir vahşet başka hangi millete uygulanmıştır? Sovyetler Birliği'nde 70 yılda Türk nüfusu tehcir, harplerde öne sürülme ve Ruslaştırma politikalarıyla en az 100 milyon eksilmiştir. Dünyada yalnız Türklerin adları cebren değiştirilmiş ve soyadlarına Rusça ek eklenmiştir. Bu kadar ıstırap, bu kadar katliam ve baskı hala yetmemiştir. Ermeniler ve bölücü terör örgütü PKK'lılar, Batı'nın desteğiyle Türkiye'ye hâlâ ıstırap çektirmeye devam ediyorlar. ... Bakın Ermenilerin Lâçin'de yaptığı katliamı gözüyle gören ve bohçasına koyduğu uzun feryadnamesinden sonra kendisi de katledilen Melek Hanım ne diyor? Meydan kazanı kurdular/Bebekleri kaynattılar/Gün görmedik hanımları/Süngü ile oynattılar/Kapu kapu geziyorlar/İfadeyi yazıyorlar Düşman başına vermesin/Oğlak gibi yüzüyorlar. 23 Temmuz 1974'de Times muhabiri David Leight şöyle yazmıştı: *"Yüzlerce Türk Rum Millî Muhafız Ordusu mensuplarınca esir alınmıştı. Kadınların ırzına geçilmiş, çocuklar sokak ortalarında katledilmiş ve Limasol'daki Türk mahalleleri tamamen yakılıp yıkılmıştı."* Alman turist Germany's Voice da 30 Temmuz 1974'de şöyle demişti: *"Rumların yaptığı bu barbarlığa insanın aklı ermiyor... Hiçbir acıma duygusu olmadan kadınları ve çocukları kurşuna dizdiler. Birçok Türk'ün gırtlaklarını kestiler, kadınların ırzına geçtiler."*[68]

---

[67] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 330.

[68] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 173-175.

Avrupa Birliği kendi çapında küreselleşme gerçekleştirmektedir. Avrupa Birliği, teknolojik olarak gerçekten küçülen küremizde, küreselleşmeye karşı bir tavır olarak bir araya gelmedi mi? Avrupa Birliği'nin Avrupalılar olarak başka ülkelere hâkim olma gayeleri ön planda değil midir? Bu hâkimiyet mücadelesi gelecekte Amerika ile aralarında hangi ölçüde çatışmaya yol açacaktır? Tek tek Amerikan kapitalizminin büyük ölçüde kontrolüne giren Avrupa devletlerinin her birinin ekonomisi, birleşmeden sonra bu kontrolden ne ölçüde kurtuldu, kurtulabilecektir? Avrupa devletlerinin her biri, ileride ekonomilerinin kontrollerinin Avrupa Birliği ülkelerinden birine geçtiği iddiasıyla ayaklanmaya başlamayacak mıdır?[69]

Yukarıdaki ifadeleriyle gönüllü birleşmelerin devamlılığını sorgulayan Yazgan, Avrupa Birliği'nin menfaat paylaşımında nasıl bir kavga içine girileceği konusunda iktisatçılar ve sosyologların şimdiden tahminler yapmaya başladıklarını belirtir. Dünyada zorla kurulan, milyonlarca insanın kanıyla gerçekleştirilen birlikler, imparatorluklar hangi sebeplerle yıkılmış ve dağılmışlarsa, gönüllü birleşmeler de aynı sebeplerle dağılacaklardır. Tarih zorla kurulan birliklerin dağılmasının misalleriyle doludur. Burada Amerika Birleşik Devletleri'nin gönüllü birleşmesini ayrı bir grup olarak ele almak gerekir. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki birleşme, Avrupa'dan göçen ve kendi iradeleriyle teslim olup devlet kuranların birleşmesidir. Türkiye'nin de durumu bundan farklı değildir. Ayırmaya çalıştıkları gruplar Balkanlardaki ve Kafkaslardaki zulümden kaçıp kendi iradeleriyle bize sığınan ve bağrımıza bizden diye bastığımız insanlardır. Amerika'yı Alman, İngiliz diye bölmek ne kadar zorsa Türkiye'yi de bölmek o kadar zordur. Ama Avrupa Birliği, her halde önümüzdeki yıllarda daha belirli dağılma sinyalleri verecektir.[70]

> *"Şu anda Avrupa Birliği ile evliliğin nasıl bir evlilik olacağı kesin olarak ortaya çıkmıştır: İç veya iş güveyi olmak! ... Avrupa Birliği içinde eşit aile üyesi olmak hayali, pek çok ailede olduğu gibi sadece hukuken mümkündür. Memleketinizin bölünmesine müsaade etmeyecek tedbirleriniz, insan haklarına aykırıdır denmeyecek mi? ..."*[71]

Türkiye gittikçe kendi şartlarına uymayan kanunları, reform paketlerini kabule zorlanıyor. Tıpkı Osmanlıyı yıkıma götüren 1838 ve sonrasında çıkarttırılan fermanlar ve imzalanan anlaşmalar gibi. Çıkan kanunların yüzde kaçının suçluların affına, yüzde kaçının suç tariflerini değiştirmeye ve yüzde kaçının apaçık şekilde suçluları korumaya yönelik olduğunu araştıranlar *Türkiye'nin bir suç cenneti haline getirildiğini* göreceklerdir. En büyük suçluların saltanat sürdürmesi için talepler bitmiyor. Bölücülük suçunun silahlı failleri gizlice korunuyor ve silahlandırılıyor. Bölücülük suçunun silahsız failleri ABD ve AB'nin mümessilleriyle açık-

69 Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 77-78.

70 Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 78.

71 Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 73-74.

tan destekleniyor. Bu destek, mahkemelerde müşahit olarak yer almak suretiyle, adalete baskı yoluyla da sürdürülüyor. Türkiye'de namuslu vatandaşı hedef alan ve onu şer güçlerin tasallutundan koruyan kanunlar kaldırılıyor. Polisin, jandarmanın eli kolu bağlanıyor.[72]

Yazgan'a göre, çözüm önce toplumun bünyesini güçlendirmek, maneviyatını yükseltmek, üretime dönerek borçlardan ve emir almaktan kurtarmaktır. Türkler arasında dil, fikir ve iş birliğini bir an evvel hayata geçirecek tedbirlere sarılmaktır. Şimdiye kadar yaptığımız hataları bırakmak, sosyal ve iktisadî konuları siyasî menfaatlere alet etmekten vazgeçmek, tek başlı partiler yerine parti içi demokrasinin işlediği siyasî bünyeye bir an evvel kavuşmaktır. Kamusal alanda tek başlı olan her şeye karşı tedbir alıp, hepsini demokratikleştirmeye çalışmaktır. Şimdiye kadar Avrupa Birliği'nin niçin parti içi demokrasi konusunu hiç gündeme getirmediğini iyi düşünmek gerekmektedir. Şüphesiz bu ve başka zarurî çarelerin her biri millî seferberliği, millî mücadeleyi gerektirir.[73]

Türklerde ve Batılı ülkelerde beynelmilel ahlâk anlayışı küreselleşme bağlamında ele alınabilir. Türkçülüğün felsefesini yapan Gökalp'ın önce vatanî, sonra beynelmilel ahlâktan bahsetmesi ve Türklerde eskiden beri vatanî, medenî ve beynelmilel ahlâkın yüksek seviyede olduğunu belirtmesi gibi, Yazgan da önce millî, sonra dinî ve sonra da beynelmilel ahlâktan söz eder; Batı'nın ikiyüzlülüğü ve çifte standartlılığına karşın Türkler'de beynelmilel ahlâkın çok yüksek seviyede olduğunu belirtir: *"Allah, kendi soylarını sevsinler diye Arab'ı Arap, Türk'ü Türk yaratmıştır. Bir insan, ancak kendi soyunu sevdikten sonra kendi dininin mensubunu sevmeye başlar. Ondan sonra da tüm insanları sever."*[74] Türkler arasında Batı düşmanlığı arayanlar boş yere gayret etmesinler. Türk milliyetçileri *yaradandan ötürü bütün yaratılanları* sevmektedirler.[75] Türkler, gittikleri hiçbir ülkeyi, hiçbir milleti sömürmediler. İnsanların dinine, diline karışmadılar. İnsanların örf ve adetlerine de saygı gösterdiler. Dört yüz yıl beş yüz yıl kaldığımız topraklarda bugün Türkçeden tek kelime kalmamasına rağmen hâlâ saygı ile anılışımızın sebebi Türklerin bu yüceliğindendir. Kırk elli yıllık sömürgeciliğin yaşadığı ve bizim daha önce terk ettiğimiz topraklarda, Türkçeden başka hangi dillerin konuşulduğuna dikkat etmek, kimin sömürgeci zihniyete sahip olduğunu anlamak bakımından yeterlidir. Türkler ırkçı politikaları uygulasalardı ve gittikleri ülkelerdeki halkları kendilerinden farklı görüp sadece sömürü düşünselerdi, bugün yalnız Balkanlarda değil, Türklerin hâkimiyet kurdukları her yerde Türkçeden başka dil kalmazdı, Türkler de çok zengin bir millet olurdu.[76]

---

[72] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 230.

[73] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 231.

[74] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 137.

[75] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 301.

[76] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 340.

Yazgan'a göre yirminci asrın başlarında kritik hammadde olarak değeri çok iyi anlaşılmış olan petrol, başta Almanya olmak üzere bütün Avrupa ülkelerinin ve Amerika'nın tek hedefi haline gelmiştir. Petrolün en bol olduğu ülkeler de Türk coğrafyasıdır. Trablusgarp Harbi, Balkan Harbi ve Cihan Harbi ile Osmanlı Devleti'nin petrol dolu topraklarına peş peşe açtıkları harplerle el koymak ve Osmanlı Devleti'ni parçalamak istemişlerdir. Kuzey Afrika, Balkanlar ve Arabistan'ın petrol dolu toprakları tamamen elimizden çıkmıştır. Emperyalistlerin ve bugün küresel dediğimiz şirketlerin tabi oldukları devletlerin eline geçmiştir. Kuzeyden de Azerbaycan ve Türkistan coğrafyasının sahip olduğu kritik kaynaklara 1917'de kurulan Sovyetler Birliği el koymuştur. Bütün kaynakları bugünkü Rusya Federasyonu'na doğru akıtmaya başlamışlar ve koskoca Türkistan sadece ve sadece hammadde kaynağı haline getirilmiştir. Azerbaycan'ın bütün petrolü ve diğer madenleri oraya akmış, Kazakistan'ın bütün petrolü, Türkmenistan'ın bütün gazı, Özbekistan'ın bütün altını ve pamuğu ve diğer Türk bölgelerinin önemli zenginlikleri hep oraya akmıştır. ... Bugün de Batı içimizde ajan okulları açmakta, Türk kültürünün horlanmasını sağlamaktadır. İçimizde aydınlardan mürekkep *"yeniçeriler"* yetiştirmekte ve bunları her vesileyle yüceltmektedir. Türk olmayan tebaamızla Türkler arasında dehşetli bir düşmanlık tohumları ekmekte, kin ve nefret dolu nesiller yetişmesine yardımcı olmaktadır. Böylece Azerbaycan'da, Arabistan'da, Balkanlar'da ve Anadolu'nun içinde milyonlarca Türkü bunlara kestirmekte ve hâlâ kesenlerin arkasında yer almaya devam etmektedir. Rusya ise Türkiye'nin etrafındaki Türkleri boşaltmakta ve Azerbaycan'la aramıza Ermenistan'ı sokmaktadır. Türklerin bir araya gelmelerinin her şeye rağmen olabilirliğini düşünerek Zengezur'u genişletmekte, Karabağ'ı işgal ettirmekte ve düşmanlığın gevşememesi için bunu katliamla yaptırmaktadır. Batı'nın Balkanlar'da ve Arap yarımadasında yaptığı gibi. Amerika'nın Irak'ta yaptığı ve yarın Afganistan'da yapacağı gibi. Türkiye'de de PKK vasıtasıyla yaptırdıkları gibi... Sovyetlerin aldığı sosyal ve kültürel tedbirler de incelenmeye değerdir. Türkçeyi 30 alfabe ile yazılan bir dil haline getirmek, Lenin'in yazılı emriyle Türkleri askerî, siyasî ve iktisadî idareden uzak tutacak şekilde sadece kültür ve sanat dallarında eğitime tâbi tutmak, anaokullarından itibaren Rusçayı hâkim kılmak, hudutlarını birbirleriyle daima ihtilâflı olacak şekilde çizmek ve başkentlerde Rus nüfusu çoğunluğa geçirecek şekilde nüfus yerleştirmek Sovyetler Birliği döneminde Rusların ısrarlı ve planlı şekilde uyguladıkları politikaların başında gelmektedir. Türkiye'ye, Azerbaycan'a, Ulu Türkistan'a ve dünkü Osmanlı coğrafyasına yaşadıkları hadiseler açısından bakarken bu bütünlük içinde bakmak gerekir.[77]

[77] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 295-297.

Sonuç

Turan Yazgan'ın fikir ve faaliyetlerini İsmail Gaspıralı'nın ve Millî-İnşacı Sosyoloji Okulu düşünürlerinin görüşleri çerçevesinde değerlendirmek mümkündür. Turan Yazgan'ın kuruluşundan itibaren Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi'ne yazdığı önsözler onun fikir dünyasını bir bütün olarak yansıtmaktadır. Her bir sayısı Türk toplumunun milletleşme sürecinde önüne çıkan problemleri o günün şartlarında tespit etmekte ve yine tarihî bir perspektif içinde bütünü görerek çözüm önerileri getirmektedir.

Turan Yazgan Batı'nın ikiyüzlü, çifte standartlı tutumu ile başından beri Türkiye ve Türklüğe karşı tavrının özellikle son yirmi yıldır küreselleşme süreci ile ve Türkiye'nin AB'ye girmesi çabaları sonucu yaptığı dayatmalarla Türkiye'nin çeşitli kurumlarıyla adeta çözülme aşamasına gelmiş bir toplum olduğu gerçeğini açıkladıktan sonra, siyasî, ekonomik, hukukî dinî, eğitim kurumlarıyla ilgili alanlarda öneriler getirmiştir.

Gökalp, dönemindeki Türk ulus devletinin kurulması ve milletleşmenin sağlanması için lisanî Türkçülüğün ilkelerini tespit etmiş, Türkçenin Arap ve Acem deyimlerinden ve terkiplerinden arındırılması, öz Türkçe kelimelerle desteklenmesi ve yeni kelimeler üretilerek zenginleştirilmesi gereğinden bahsetmiştir. Gökalp'tan sonra dilde Türkçülüğü savunan Ziyaeddin F. Fındıkoğlu, özellikle 1930'lu yıllardan itibaren yapılan tasfiyecilik hareketi ile Türkçenin fakirleştirilmesine karşı çıkmış, Eskiden Arap ve Acem'in etkisinde kalan Türkçenin o yıllardan itibaren de Batı dillerinin etkisine girmemesi konusunda mücadele vermiştir. Fakat Gökalp'ın Fındıkoğlu'nun ve diğer Türkçü düşünürlerin ikazlarına rağmen özellikle 1980'li yıllardan itibaren Türkçe İngilizcenin etkisi altına girmiştir, bilim dili olarak geliştirilmesi engellenmektedir. Turan Yazgan bir taraftan Türkiye ve Türk Dünyası arasında dil birliğini sağlamaya yönelik faaliyetlerde bulunurken, bir taraftan da bu tehlikeyi sık sık dile getirmiştir.

Eğitim Gökalp'ın da belirttiği gibi bir toplumun fertlerine o toplumun kültürünü, millî değerlerini öğreten, milletleşme, sosyo-kültürel bütünleşme ve gelişme sürecine katkıda bulunan bir toplumsal kurumdur. Yazgan'a göre eğitim sistemimiz millî değil, öğretmenlerimiz yeterli ve ideal sahibi değil. Yöneticilerimiz yurt içinde ve yurt dışında yabancı dille eğitim yapan liseler ve üniversiteler açıyorlar; hangi ülkeye ve hangi amaca hizmet ettikleri belli değil; dolayısıyla eğitim sistemimiz Türk kültürüne, Türk Milleti'ne hizmet etmiyor. Öğretmenler öğrencilere bilgiyi ezberleten değil, bilgiye ulaşmayı ve bilgi üretmeyi öğreten kişiler olmalı, yabancı dille eğitim derhal kaldırılmalı ve okullarımız Türk kültürüne Türk Milleti'ne hizmet veren kurumlar haline getirilmelidir. Bütün toplumsal problemlerin çözümü için çare düşünmeyi esas alan, dava sahibi fertler yetiştiren eğitimdedir.

Yazgan'a göre ekonomi alanında bulunduğumuz şartlar gerçekten zordur. Bu şartlar; gerçekten yeni bir seferberlik ilan ederek iç ve dış borçlarımızı süratle ödemenin gerektirdiği azamî fedakârlığa katlanmamızı, ithalatı kısarak üretimi ve ihracatı arttıracak yollar bulmamızı, azamî tasarrufa giderek yatırım ve üretim gücüne borçlanmadan kavuşmamızı gerektirmektedir.[78]

Turan Yazgan millî birlik ve bütünleşmenin sağlanmasında siyaset kurumuna ve siyasî bağımsızlığa çok önem verir. Siyasî irade olmadıkça eğitimde istediğiniz bir yapılanmaya gidemezsiniz, iktisadî ve sosyal müesseselerinizi millî şartlarınıza göre düzenleyemezsiniz, yabancıların sömürgelerinde uyguladıkları kanunlarla yönetilirsiniz. *"Toplumun yeniden düzenlenmesinde yapılacak şey Avrupa Birliği'ne uyum paketlerinden önce, daha hızlı olarak Türk'e uyum, Türkiye'ye uyum paketleri hazırlamak ve bunları hayata geçirmektir."* Bu sebeple gençlerimiz düşünmeli, planlamalı, siyasete soyunmalı ve siyasî alanda demokrasiyi gerçekleştirmeye çalışmalıdırlar. Devleti yönetenler milliyet mefkûresine ve millî değerlere sahip olurlarsa, vatanî ahlâkla üzerinde yaşadığımız toprağa bağlı olurlarsa, millî dayanışma ve bütünleşme sağlanır. İktisadî başarıların olmazsa olmaz şartı siyasî istikrardır.

Turan Yazgan, Türk toplum yapısının yeniden düzenlenmesiyle ilgili öneriler getirmekle kalmamış; bir sivil toplum kuruluşu olan Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nı kurarak, bu vakfın yayınları ve yayın organları vasıtasıyla Türkiye ile Türk Dünyası arasında dil, fikir ve iş alanında birliği sağlamaya çalışmıştır. Türk Dünyası'nın çeşitli yerlerine kurduğu merkezler vasıtasıyla Türkçe kursları düzenleyerek, her bir Türk topluluğuna alfabeler ulaştırarak Türk ulusları arasında dilde birliği sağlama yönünde büyük çaba sarf etmiştir. Türk Dünyası Çocuk Şölenleri düzenleyerek, Türk Dünyası'nın geleceği olan çocuklarına tarih ve Türklük şuuru kazandırmaya çalışmıştır. Türk Dünyası'nda kurduğu lise ve üniversitelerle bir taraftan eğitim fonksiyonunu yerine getirirken, gençlerin birlikte okumalarının, düşünmelerinin ve çalışmalarının sağlamasında etkili olmaya çalışmıştır. Fikirden harekete, düşünceden iş ve aksiyona giden çalışmalarıyla Türkiye ve Türk Dünyası'nda önemli bir *aktör* ve bir *büyük insan* olarak rol oynamıştır.

Mefkûreyi ruhları coşku ile dolduran ve insana kendisi için hayatını, servetini, her şeyini feda ettiren bir yaşayış tarzı olarak tanımlayan Gökalp, onun toplumların galeyanlı anlarında, milletin büyük bir tehlikeye maruz kaldığı ya da büyük bir zafer kazandığı zamanlarda yaşandığını, fertlerin ve milletlerin hayatında önemli olduğunu belirtir.[79]

Mehmet İzzet 1923 yılında yazdığı Milliyet Nazariyeleri ve Milli Hayat adlı eserinde,

---

[78] Turan Yazgan, *a.g.e.*, s. 100.

[79] Ziya Gökalp, *a.g.e.*, s. 104.

"İlkel insan için tabiat ve tabiat ile renklenmiş cemiyet, doğrudan doğruya veridir. Onun tamamlanması ve olgunlaşması, düzeltilmesi ve değiştirilmesi bahis mevzuu değildir. Orada cemiyet bir vakıadır. Çağdaş insan için ise, cemiyet daima ıslaha ihtiyaç gösterir; edebiyat ile, ilim ile, sanayi ile, adalet ile mükemmelleştirilmeğe muhtaçtır. Bu itibarladır ki, milliyet bir vakıa olmaktan ziyade bir ülküdür; veri olmaktan ziyade kaynaktır, irade mahsulüdür ve onun içindir ki, siyasî sahada demokrasi ile müttefiktir."[80]

ifadeleriyle milletleşme sürecindeki Türk insanına millî ideal vermeye çalışır.

Ziyaeddin F. Fındıkoğlu 1930'lu yıllarda Türkiye halkı ve sosyal meselelerini inceleyerek milli kültür üretecek ve Türkiye'nin sosyo-kültürel bütünleşmesinde, milletleşmesinde ve kalkınıp gelişmesinde rol oynayacak aydın tipinin millî mefkûre sahibi olması gereğinden bahseder.

Turan Yazgan *"Dilde, Fikirde, İşde Birlik için yapmaya devam ettiğimiz faaliyetler, denize düşen bir damla kadar küçük olsa bile, denizin suyunu fiilen bir damla arttırmış olmaktan gururluyuz."* sözleriyle milliyet mefkûresinin kendisine verdiği güce onur ve tevazu ile işaret ederken, bugünün gençlerine de ideal vermeye devam eder.

Kaynaklar

Erkal, Mustafa E., *Yol Ayrımındaki Ülke,* Derin Yayını, İstanbul 2007.

Erkal, Mustafa E., *Etnik Tuzak Kimlik ve Açılımlar,* Derin Yayını, İstanbul 2010.

Gökalp, Ziya, *Türkçülüğün Esasları,* (Haz: Mehmet Kaplan), Kültür Bakanlığı Yayını, İstanbul 1976.

Güngör, Nevin, *Kültür Eğitim Dil Üzerine Görüşleri İle Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu,* Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara 1991.

İzzet, Mehmet, *Milliyet Nazariyeleri ve Milli Hayat,* (Haz: Halil Açıkgöz), 3. Baskı, Ötüken Yayını, İstanbul 1981.

Türkdoğan, Orhan, "Üç Sosyal Bilimcimizin Türk Düşünce Tarihimizdeki Yeri", *Türk Düşünce Geleneğinde Ziya Gökalp Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu ve Hilmi Ziya Ülken,* (Ed: Nevin G. Ergan vd.), Hacettepe Üniversitesi Yayını, s. 107-141, Ankara 2007.

Türkdoğan, Orhan, "Yakın Kültür Tarihimizin Büyük Toplumsal Aktörü: Turan Yazgan", *Türk Dünyası Araştırmaları,* Sayı: 202, s. 1-13, Şubat 2013.

Yazgan, Turan, *Türk Dünyasında Dün Bugün Yarın,* 2. Baskı, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayını, İstanbul 2010.

Yüksel, Zuhal, "Gaspıralı İsmail Bey'in Anadolu Türklüğü'ne Tesirleri", *Türk Kültürü,* Yıl: XXIX, Sayı: 337-338, s. 123-128, Mayıs-Haziran 1991.

[80] Mehmet İzzet, *Milliyet Nazariyeleri ve Millî Hayat,* (Haz: Halil Açıkgöz), 3. Baskı, Ötüken Yayını, s. 108-109, İstanbul 1981.